

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

OBRAZ KNIHOVNY A KNIHKUPECTVÍ V LITERATUŘE PRO DĚTI A
MLÁDEŽ JAKO MOTIVAČNÍ PRVEK VÝCHOVY KE ČTENÁŘSTVÍ

Autor práce: Pavla Hraničková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma: prezenční

2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

Datum: 27.3.2022

Podpis:

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Heleně Zbudilové, PhD. za její ochotu, vstřícnost, pomoc a věcné rady při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	6
Teoretická část.....	7
1. Základní pojmy	7
1.1 Čtení	7
1.2 Čtenář	7
1.3 Četba	8
1.4 Čtenářství	9
1.5 Čtenářské kompetence	9
1.6 Čtenářská dovednost	9
1.7 Čtenářská gramotnost.....	10
1.8 Výchova ke čtenářství	11
2. Dětské čtenářství a jeho etapy	13
2.1 Předčtenářská etapa.....	13
2.2 Čtenářská etapa – mladší školní věk	15
2.3 Čtenářská etapa – starší školní věk	16
3. Tematika knihovny a knihkupectví v literatuře pro děti a mládež.....	18
3.1 Knihovna a knihkupectví	18
3.2 Motivace ke čtení	19
3.3 Přehled vybraných literárních děl pro děti a mládež s danou tematikou.....	20
4. Vybraná literární díla	23
4.1 Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!	23
Informace o autorce	23
Rozbor díla	23
4.2 Magická knihovna.....	26
Informace o autorovi	26
Rozbor díla	27
5. Porovnání obrazu knihovny a knihkupectví ve vybraných knihách	30

6. Praktická část	31
Zařízení.....	31
Plán projektu.....	31
1) setkání – seznámení s knihkupectvím	32
2) setkání – Pojd'me společně do knihovny.....	33
Realizace praktické části	35
Reflexe	36
Závěr.....	37
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	39
SEZNAM PŘÍLOH	41
ABSTRAKT	50
ABSTRACT	51

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu, že již od dětství ráda navštěvuji knihovnu a knihkupectví. Svůj volný čas ráda trávím s knihou. Jako budoucí pedagog volného času bych ráda touto bakalářskou prací motivovala děti ke čtení a ukázala možnosti využití literatury pro děti a mládež s tematikou knihovny a knihkupectví jako vhodného prostředí pro udržování a rozvoj čtenářství. Tato práce může sloužit rodičům, pedagogům volného času, vychovatelům či knihovníkům. Za cíl bakalářské práce jsem zvolila podpořit zájem dětí a mládeže o knihy, čtení a seznámit je s prostředím knihovny a knihkupectví.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se budu věnovat základním pojmům jako jsou výchova ke čtenářství, čtenářství, čtení, čtenářská kompetence, čtenářská gramotnost, čtenářská dovednost a motivace ke čtenářství. Hlavními prameny, ze kterých budu čerpat, jsou literární díla Otakara Chaloupky *Rozvoj dětského čtenářství*, Jiřího Trávnička *Čteme?: Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize* a Hany Havlíkové *Chci číst jako táta s mámou: Jak se stát čtenářem*. Teoretická část bude obsahovat přehled literárních děl vydaných za posledních pět let na téma knihovna a knihkupectví. Součástí teoretické části bakalářské práce budou rozbor vybraných literárních děl, ve kterých se objevuje knihovna či knihkupectví, následně budu s těmito knihami pracovat v praktické části.

Praktická část bude obsahovat projekt zaměřený na využití vybraných literárních děl pro děti a mládež s výše uvedenou tematikou a jejich aplikaci do zájmové literární výchovy, respektive do výchovy ke čtenářství ve volném čase. Cílem praktické části bude podpořit zájem dětí a mládeže o knihy a čtení. Rozvíjet čtenářství a motivaci ke čtení. Součástí bude také postup vytváření projektu s motivem knihovny či knihkupectví, jeho popis, realizace a následná reflexe a, evaluace celého projektu.

Teoretická část

1. Základní pojmy

V této kapitole se zaměříme na základní pojmy spojené s výchovou ke čtenářství (čtení, čtenář, četba, čtenářství, čtenářská kompetence, čtenářská dovednost, čtenářská gramotnost).

1.1. Čtení

Ve *Slovníku literární teorie* je pojem čtení označen jako „základní způsob vnímání literárního díla ve formě písemného projevu. V průběhu tohoto procesu vstupuje literární dílo do vědomí čtenáře a konfrontuje se zde s jeho zkušenostním komplexem.“¹

V *Pedagogickém slovníku* je čtení popsáno jako „specificky lidská činnost, které se musíme učit; jeden z druhů řečové činnosti, případně komunikační akt; psychický proces, při němž dochází prostřednictvím analyticko-syntetických činností a na základě optického odrazu slova k myšlenkové činnosti; dešifrování grafických znaků a chápání významu slov (chápání tištěné a psané řeči). Dovednost čtení spočívá v identifikaci znaků (psaného slova) a porozumění smyslu textu.“² Za čtení bývá často mylně považována pouze technika hlasitého čtení. Cílem nácviku techniky čtení je samostatné tiché čtení s porozuměním. Hlasité čtení se po dětech vyžaduje v období, kdy se seznamují s písmeny a osvojují si základní dovednosti čtení. Při nácviku hlasitého čtení dbáme na správnost, plynulost a srozumitelnost. Jakmile je hlasité čtení dítěte na dostatečné úrovni (čte bez chyb, plynule a v přiměřeném tempu), postupně jej necháme přejít ke čtení tichému. Samostatné tiché čtení umožňuje větší prožitek ze čteného textu a dovoluje více se do textu ponořit a zapojit svoji fantazii. Dítě si může číst svým vlastním tempem. Nesoustředí se tolik na čtenářskou techniku a může lépe vnímat význam toho, co čte. Každé dítě potřebuje odlišně dlouhou dobu na zvládnutí techniky čtení. Neexistuje časový harmonogram, podle kterého bychom se měli řídit. Je doporučeno občas vyměnit tiché čtení za hlasité.³ Zvládnutí dovednosti čtení ovlivňují různé faktory. Jedná se o vrozené předpoklady a schopnosti, ale také o vnější vlivy. Mezi vrozené předpoklady patří určitá úroveň vnímání, pozornosti, paměti, představivosti a myšlení. Úlohu hrají také pocity a vůle dítěte, sociální a rodinné vztahy, jejichž je dítě součástí.⁴ Trávníček ve své knize definuje čtení takto: „mediální aktivita zaměřená na knihy a jejich duševní přisvojování; čas věnovaný knihám; základní aktivita související s knihami; socio-kulturní dovednost (gramotnost).“⁵

1.2. Čtenář

Čtenář je osoba, která čte knihy. Existují různé charakteristiky čtenáře. Čtenář je člověk, který využívá četbu jako jednu z forem sociální komunikace. Čtenář je duševní uživatel knih a jiných písemných zdrojů. Za čtenáře můžeme považovat i člověka, který v životě

---

¹ VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*, vyd.1. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 63.

² PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*, 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 40.

³ Srov. HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, vydání 1. Praha, Grada, 2019 s. 14.

⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 13.

⁵ TRÁVNÍČEK, J. *Čtete?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize: (2007)*, Vyd.1., Brno, Host, 2008, s. 35.

přečetl pouze jednu knihu.⁶ Trávníček ve své publikaci *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení*, rozdělil čtenáře do čtyř kategorií. Jako první definoval nečtenáře. Nečtenář je osoba, která knihy nečte. Pravděpodobně se jedná o někoho, kdo se ocitl za hranou čtení. Druhá kategorie se nazývá čtenář sporadický; jedná se o jedince, který přečte maximálně jednu knihu za dva měsíce. Sporadického čtenáře si lze představit jako někoho, kdo je více méně nečtenářem, ale během dovolené či Vánoc přečte knihu. Čtenář pravidelný nečte závratným tempem, ani velké množství knih. Přečte maximálně jednu knihu za měsíc. Nejedná se o soustavné každodenní čtení. Poslední kategorii tvoří čtenář častý, pro něhož je čtení prioritou, respektive návykem. Častý čtenář nečte každý den, ale každý týden. Do poslední kategorie můžeme zařadit podkategorii s názvem čtenář vášnivý. Jedná se o jedince, který povýšil čtení na čelní místo svého hodnotového žebříčku. Čte nejméně jednu knihu týdně. Den, kdy po knize nesáhne, je pro něj velmi netypický.⁷

1.3. Četba

Četba je složitější proces než čtení. Hlavní aspekt četby je prožitek. Jako prožitek je chápáno například estetické prožívání textu, interpretace, emoční prožitkovost, vcítění se do čteného textu, složitější následné psychické procesy i projevy sociálního chování. Četba může být chápána jako proces, při němž je čtenému přikládán určitý specifický význam.⁸ Trávníček ve své knize *Čtete? (2007)* chápe četbu jako „činnost, která má sociálně symbolickou hodnotu. Četba vykazuje vlastní vnitřní zákonitosti a je z ní patrná nějaká intence, plánovitost, hodnotový vztah ke knihám a jejich výběru. Není jednorázovým vztahem, ale musí být po určitou dobu rozvíjena a udržována.“⁹

Existují různé formy četby. Mezi tři základní formy, které se u nás v literatuře využívají, patří: doporučená (neboli povinná četba), individuální četba a souvislá četba. Ve formě doporučené je výběr knih dán školou a učitel vyžaduje zápisy o přečtených knihách. Jedná se o zápisy formou čtenářského deníku, kdy dítě touto formou doloží, že knihu přečetlo. Ve čtenářském deníku děti většinou zapisují název a autora knihy, popisují děj knihy (podle svých slov) a zhodnotí, jak se jim kniha líbila. Další formou je individuální četba, která se uskutečňuje mimo školu. Výběr knih je na každém čtenáři. Poslední formou je souvislá četba. Je to společná četba děl, jež se čtou v hodinách literární výchovy. Četnost souvislé četby závisí na hodinové dotaci, ale samozřejmě ji můžeme kombinovat i s četbou mimo školu. Žáci během této četby zpracovávají různé eseje, úvahy, charakteristiky. Dalším pozitivem souvislé četby je společný estetický zážitek. V diskusích nad textem jež žáci hodnotí z hlediska obsahu a formy, uvádí své názory a obhajují je. Vytvářejí si tímto způsobem žádané pozitivní postoje. Žáci se učí vést nad dílem konstruktivní diskusi, učí se správně formulovat své myšlenky. Základním přínosem souvislé četby je tedy komplexní rozbor díla, rozvoj estetického vnímání, a tím zvýšení zájmu o individuální četbu a rozvoj čtenářských dovedností, návyků a postojů. Všechny tyto formy četby lze využívat i ve volném čase.¹⁰

⁶ Srov. TRÁVNÍČEK, J. *Čtete?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize: (2007)*, s. 35.

⁷ Srov. TRÁVNÍČEK, J. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení*, Vyd. 1. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011, s. 59.

⁸ Srov. DUCHAŇOVÁ, Z. *Výchova ke čtenářství jako nezbytná součást všeobecného vzdělávání a rozvoje osobnosti*, Zlín, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Katedra pedagogiky, Vedoucí práce Sýkora, Petr.

⁹ TRÁVNÍČEK, J. *Čtete?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*, s. 35.

¹⁰ Srov. BAAROVÁ, I. *VÝCHOVA KE ČTENÁŘSTVÍ Metodická příručka pro učitele*, s. 14.

1.4. Čtenářství

Čtenářství zahrnuje vztah k četbě. Je to tedy záměrné a plánované rozvíjení četby, která je podporována rodiči, školou, knižním trhem a knihovnami. Chaloupka definuje pojem takto: „*Čtenářství vyjadřuje aktivní vztah k četbě a literatuře vůbec. Je vnímáno jako důležitý faktor kultivace a socializace jedince, a proto se dá předpokládat, že jeho úroveň do jisté míry ovlivňuje i celkovou vzdělanost národa.*“¹¹

Trávníček ve své knize *Čteme?* spojuje čtenářství zejména v souvislosti s dětskou populací. Jedná se o plánovité a cílené rozvíjení četby zejména za pomoci školy, knihoven a jiných vzdělávacích institucí. Rozvíjení čtenářství je často doprovázeno institucionálně organizovanými kampaněmi a podpurnými akcemi. Trávníček také poukazuje na to, že čtenářství je vždy spojeno se zálibou, je to volnočasová aktivita.¹²

1.5. Čtenářské kompetence

Čtenářská kompetence je chápána jako schopnost čtenáře rozhodnout se na základě znalostí žánrových pravidel a stylových postupů, zda je dílo, s nímž přichází do styku, vhodné. Dokáže sám interpretovat dílo, nalézt v jeho významové výstavbě aktuální „smysl pro sebe“, nebo dokáže uvážit, že se má obrátit na zkušenější čtenáře. Případně uváží, zda dílo odloží jako nesrozumitelné. Recepte díla může čtenáři pomoci lépe pochopit sebe sama. Nejde o to, aby čtenář poznal „jak je dílo uděláno“, ani o to, aby byl schopen přiřadit dílo k určitému žánru či stylu. To jsou jen pomůcky, které mají přispět k ujasnění účinku, jakým na něj dílo zapůsobilo.¹³

Švrčková ve své knize *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti* definovala pojem čtenářská kompetence jako komplex kompetencí skládajících se z dílčích složek (dovednost číst, kompetence číst s porozuměním běžné texty různých úrovních a kompetence číst texty literární).¹⁴ V knize *Dítě a kniha* autorky Lederbuchové je čtenářská kompetence chápána jako celková, především dlouhodobě utvořená připravenost k četbě, do níž se promítají i čtenářské zájmy a potřeby čtenáře. Kvalita čtenářské kompetence závisí na osobnostních dispozicích čtenáře.¹⁵

1.6. Čtenářská dovednost

„*Zvládnout dovednost čtení ovlivňuje mnoho různých faktorů. Jedná se jak o vrozené předpoklady a schopnosti, tak o vnější vlivy. Mezi vrozené předpoklady patří určitá úroveň vnímání, pozornosti, paměti, představivosti a myšlení. Svou úlohu hrají pocity a vůle dítěte i sociální a rodinné vztahy, jichž je dítě součástí.*“¹⁶ Ke zvládnutí čtenářské dovednosti je potřeba souhra základních mozkových funkcí, určitá úroveň zralosti nervové soustavy, rozumové vyspělosti a řečových dovedností. Další činitel, který ovlivňuje úroveň čtenářské dovednosti, je vlastní motivace dítěte ke čtení. Předpokládá se, že dítě, které má chuť číst častěji, vyhledává příležitost ke čtení a bude se snažit čtenému textu porozumět. Dítě, které čte častěji, čte lépe, čtení jej více baví, a to jej motivuje k dalšímu čtení. „*Umění číst vyžaduje zvládnutí celé řady dovedností*

¹¹ CHALOUPKA, O. *Horizonty čtenářství: (aktivita, proměnlivost a výchova čtenářství pubescentního dítěte)*, Praha, Albatros, 1971, str. 37.

¹² Srov. TRÁVNÍČEK, J. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*, s. 35.

¹³ Srov. MACURA, V. a kol. *Průvodce po světové literární teorii 20. století*, Brno, Host, 2012, s. 32.

¹⁴ Srov. ŠVRČKOVÁ, M. *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti: výzkumná analýza a popis soudobého stavu*, Ostrava, Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2011, s. 9.

¹⁵ Srov. LEDERBUCHOVÁ, L. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 12.

¹⁶ HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, s. 13.

a strategii a osvojení si čtenářských návyků a postojů.¹⁷ Motivací ke zvládnutí čtení může být, když si dítě uvědomí užitek, který mu čtení poskytuje. Pro některé děti může být důležitým motivačním momentem možnost samostatně si zvolit knihu, kterou budou číst.¹⁸ Rozvíjení čtenářské dovednosti souvisí s aktivním nasloucháním. Na první pohled to tak nevypadá, ale zvládnout naslouchání je pro děti poměrně náročné. Je potřeba, aby bylo dítě během naslouchání pozorné, soustředěné a aktivně se zapojilo například tím, že použije svou představivost. Další dovednost, která se rozvíjí, je vyvozování závěrů z předčteného nebo slyšeného textu. Učí se číst „mezi řádky“ to, co není v textu přímo uvedeno, odvozuje závěry na základě vlastních životních zkušeností a zážitků.¹⁹

Kdo si neosvojil čtení na úrovni dovednosti, je v dnešní moderní společnosti považován za negramotného. Člověk, který si neosvojil čtení jako kompetenci, si čtení musel osvojit jako dovednost. Z toho vyplývá, že je sice na nejnižší úrovni kulturalizace a socializace, ale jinak mu svět zůstává z velké části potenciálně nebezpečný. Například pokud si nepřečte příbalový leták u léku, může ohrozit své zdraví. Osoba, jenž si osvojila čtení jako dovednost i kompetenci, je funkčně gramotná. Pokud setrvá v této fázi osvojení čtení jako dovednosti a kompetence, odsuzuje se k tomu, aby ve světě „chodil jen úzkými koridory.“²⁰ Tím, že jedinec ve čtení neuvěřil, je omezen na pragmatické minimum (návody, manuály, příručky, slovníky). Čtení není pro něj samozřejmostí a ani potěšením. Jeho čtení z něj činí člověka v podstatě stále kulturně nesvěbytného, který svůj vztah ke knize potřebuje mít něčím zdůvodněn, jasnou potřebou. Není schopen dále čtení rozvíjet a předávat jej na ostatní. Ten, kdo si osvojil čtení jako dovednost, kompetenci i habitus (víru), je považován za kulturně ucelenou osobnost. Dokáže přenést čtení na druhé, zejména v rodině.²¹

1.7. Čtenářská gramotnost

Pojem čtenářské gramotnosti v *Pedagogickém slovníku* definoval Průcha jako „komplex znalostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k zacházení s automatickou pračkou, úvodník v novinách aj.). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat a zpracovávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj.“²² Pojem čtenářská gramotnost není objevem dnešní doby. V 19. století byl tento pojem spojován s pojmem alfabetizace (analfabetismus = negramotnost). S pojetím čtenářské gramotnosti, jak ji chápeme dnes, se poprvé setkáváme v 90. letech 20. století v souvislosti s Mezinárodním rokem gramotnosti a s výzkumem čtenářské gramotnosti PIRLS. Výzkum poprvé proběhl v roce 1994 a, probíhá každé čtyři roky u žáků 4. ročníku základní školy. V počátečním období školní docházky získává dítě základy čtenářské gramotnosti, které dále rozvíjí. Získané dovednosti jsou individuálně proměnlivé, což znamená, že je můžeme v průběhu života rozšiřovat, ale můžeme je také ztrácet. Zda dovednosti rozšiřujeme, nebo ztrácíme, rozhoduje především to, do jaké míry získané dovednosti dále využíváme. Aktivní zacházení se čtenářskou gramotností

¹⁷ Srov. HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, s. 13.

¹⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 14.

¹⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 20.

²⁰ Srov. TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme*, 1.vyd. Brno, Host, 2014, s. 35.

²¹ Srov. *Tamtéž*, s. 35.

²² PRŮCHA, J. a kol, *Pedagogický slovník.*, s. 40.

zajišťuje její funkčnost a trvalost.²³ Čtenářská gramotnost je pro výzkum PIRLS definována jako „*schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat. Mladí čtenáři mohou odvozovat význam z širokého výběru textů. Čtou, aby se učili, aby se zapojili do společenství čtenářů a pro zábavu.*“²⁴

Čtenářská gramotnost je také zkoumána mezinárodním šetřením PISA. To zjišťuje úroveň čtenářské, matematické a přírodovědné funkční gramotnosti patnáctiletých žáků ve tříletých cyklech. Pokaždé je jedna z uvedených oblastí hlavní a zbývající dvě vedlejší. Dotazníková šetření přidávají k žakovu výsledku v testech informace o něm, jeho rodině, zázemí a o jeho škole. To obohacuje získaná data o důležité údaje a umožňuje rozpoznat jevy a trendy vázané na sociální, kulturní a ekonomickou situaci žáka. V České republice je realizací PISA pověřena Česká školní inspekce. V roce 2018 byla hlavní oblastí zkoumání čtenářská gramotnost. Ke zjišťování čtenářské úrovně se používají různé typy testových otázek, které se cíleně zaměřují na různé čtenářské dovednosti. V rámci šetření PISA 2018 byly sledovány tři hlavní okruhy dovedností, které čtenáři využívají, když chtějí porozumět textům, posuzovat je a využívat k nejrůznějším účelům. Jedná se o tyto hlavní okruhy dovedností vyhledávání informací, porozumění a posuzování a uvažování. Úroveň čtenářské gramotnosti českých žáků dle zjištění PISA 2018 od roku 2012 stagnuje. Změny ve výsledku žáků v posledních cyklech jsou malé a statisticky nevýznamné. Šetření PISA 2018 vycházelo z této definice čtenářské gramotnosti: „*Čtenářská gramotnost je schopnost porozumět textu, přemýšlet o něm, posuzovat ho, zabývat se jím a používat ho k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti*“²⁵

1.8. Výchova ke čtenářství

Výchova ke čtenářství by se měla začít praktikovat co nejdříve. Dítě je zpočátku pozorným a vděčným posluchačem.²⁶ Výchova ke čtenářství začíná již v předškolním věku. Pokud dítě žije v rodině, kde knížky a rozhovory o nich nejsou běžnou součástí domácího provozu, lze předpokládat, že z něj nebude velký knihomol.²⁷ Pokud děti vyrostou s knihami, je velká pravděpodobnost, že jim čtenářství vydrží do dospělosti, kdy mají možnost předat lásku ke knihám také svým dětem. Čtenářství rodičů totiž ovlivňuje čtenářství dětí – z dětí rodičů, kteří sami čtou, se častěji stávají silní čtenáři a také pravidelní návštěvníci knihoven.

Výchova ke čtenářství je ovlivněna mnoha faktory. Například rodiče se dostatečně nevěnují ve volném čase svým dětem. Děti spíše tráví svůj volný čas u televizních obrazovek. Start do světa čtenářství, může být pomalý, nebo prudký, závisí to na kulturním prostředí a sociální úrovni rodiny.²⁸ Školní docházka napomůže tomu, že se dítě pozvolna stane aktivním čtenářem. Doporučuje se střídat čtení dítěte

²³ Srov. HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, s. 15-16.

²⁴ Česká školní inspekce [online]: < [>](https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS/Informace-o-setreni/PIRLS-(Progress-in-International-Reading-Literacy))

²⁵ Česká školní inspekce (online)

<[>](https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%a1rodn%c3%ad%20c5%a1et%c5%99en%c3%ad/PISA_2018_narodni_zprava.pdf)

²⁶ Srov. RAJDLOVÁ, I. *Problematika dětského čtenářství a aktivity na jeho podporu* [online]. Brno, 2006 Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Vedoucí práce Iluše Cejpková, s. 9.

²⁷ Srov. ČERNÁ, O. *Čtení není žádná nuda: náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*, Vyd.1. Praha: Portál, 2014, s. 8.

²⁸ Srov. LEPILOVÁ, K. *Cesty ke čtenářství: vyprávějte si s námi!*, 1.vyd. Brno, Edika, 2014, s. 20.

a dospělého, aby se ze čtení pro dítě nestala pouze nutná povinnost. Velký význam na vztah výchovy ke čtení má hlasité čtení, které později vystřídá čtení potichu. V této fázi čtenářského vývoje je důležitý vhodný výběr textů či knihy. Vhodný výběr usnadní četbu – zejména vhodná grafická úprava textu (velká písmena, přitažlivé ilustrace, přehledný text).²⁹ Hlavním cílem je pomoci žákovi stát se čtenářem nejen ve smyslu dovednosti přečíst text, ale také ve významu získání pozitivního vztahu ke knihám. Kniha se v tomto pojetí stává zdrojem poznání, poučení, zábavy a objevování nových světů. Proto je zapotřebí kromě zvládnutí techniky čtení i dovednost číst s porozuměním.³⁰

---

²⁹ Srov. RAJDLOVÁ, I. *Problematika dětského čtenářství a aktivity na jeho podporu* [online]. Brno, 2006 Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Vedoucí práce Iluše Cejpková, s. 9.

³⁰ Srov. PROGRAM INFORMAČNÍ A ČTENÁŘSKÁ VÝCHOVA [online] Základní škola Kovářov, s. 2.

2. Dětské čtenářství a jeho etapy

Havlíková ve své knize *Chci číst jako táta s mámou: Jak se stát čtenářem* definuje čtenářství jako „vztah ke čtení, který si každý z nás buduje na základě svých vlastních čtenářských zkušeností.“³¹ Vztah ke čtení dítě získává již v období, kdy si jako batole hraje a prohlíží obrázkové knihy. Tento začínající vztah se dále buduje a rozvíjí při poslechu čtené nebo vyprávěné pohádky. Pohádka je pro předškolní období významným literárním žánrem, rozvíjí fantazii a paměť jedince.

Z pohledu budování pozitivního vztahu ke čtení jsou pro dítě významná tři období. Nejdříve dítěti předčítáme, poté nastává období, kdy zvládá techniku čtení a čtenému textu rozumí, a nakonec se stává samostatným čtenářem. Čtenářství je podloženo čtenářským zájmem, který závisí nejen na schopnosti číst, ale také na dovednosti vybírat si správné knihy ke čtení. Čtenářský návyk je způsob, jak čtenář zachází s knihou, jak často a kde čte. Důležité je také odložit nedočtenou knihu, pokud její výběr nebyl správný a nepřináší čtenáři očekávaný prožitek či užitek. „Navenek se čtenářství projevuje zájmem o knihy, zálibu v četbě a různými čtenářskými aktivitami.“³² Aktivní vztah dítěte k literatuře bychom měli chápat jako dlouhodobý proces, který se v čase nepravidelně proměňuje, někdy se tento vztah progresivně rozvíjí, jindy stagnuje. Přítomnost knížek v domácí knihovničce zvyšuje šanci, že si dítě čtení oblíbí a sáhne po knize jako po společníkovi při trávení volného času.³³

Dětské čtenářství rozlišuje v jeho vývoji několik etap, které zhruba odpovídají vývojovým stádiím dětské psychiky. Čtenářská vyspělost dětí se individuálně různě liší a vůbec se nemusí shodovat a jejich biologickým věkem. Úroveň čtenářského komunikativního aktu je podmíněna také mírou zvládnutí techniky čtení a stupněm jazykové a literární kompetence dítěte. To závisí především na intenzitě sociokulturních podnětů rodinného prostředí a na účinnosti školní literární výchovy. Mezi jednotlivými vývojovými fázemi dětského čtenářství nelze vést ostrou hranici.

Toman v knize *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury* rozdělil vývojové etapy dětského čtenářství takto:

- Předčtenářská etapa: předškolní věk – mladší / starší:
- Čtenářská etapa: mladší školní věk – 1. fáze:
  - prepubescence – 2. fáze:
  - starší školní věk – 1. fáze:
  - pubescence – 2. fáze.³⁴

2.1. Předčtenářská etapa

Období prvního dětství (tj. do tří let) je obdobím, kdy se aktivní psychické činnosti rozvíjejí v interakci s okolím. Dítě si postupně uvědomuje své vlastní já, vytváří si dominantní emoční vazby, formuje procesy vnímání a poznávání. Významnou stěžejní roli v tomto procesu hraje rozvoj řečových činností dítěte. V tomto období

³¹ HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, s. 14.

³² *Tamtéž*, s. 15.

³³ Srov. *Tamtéž*, s. 15.

³⁴ TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, vyd. 1. České Budějovice, Pedagogická fakulta JU, 1992, s. 51.

se také formují a aktivně zpřesňují rysy sociálního chování.³⁵ První setkání dítěte s literárním dílem bývají převážně „nepřímá“, neboť dítě potřebuje jistého zprostředkovatele mezi psaným slovem a sebou samým. Dítě se setkává s prezentací literatury spíše na filmovém plátně či na televizní obrazovce a nesetkává se s vlastní prezentací literatury.³⁶ „Důležitost rodičů v počátcích čtenářské výchovy dítěte, a to již v předčtenářském věku, je dnes v teorii zcela jasná a obecně zdůrazňovaná.“³⁷ Od třetího věku života dítě navštěvuje mateřskou školu. Mateřská škola je velmi významnou složkou předčtenářské etapy. Celkový systém literární výchovy na mateřské škole se podstatně liší od pouhého předčítání, při němž děti pasivně naslouchaly a nanejvýše reprodukovaly text, recitovaly či převáděly text do herní podoby. Rýsuje se zde určitý cílevědomý postup, který má angažovat spontánní zájem dítěte. Z tohoto hlediska může v mateřské škole literární výchova nabývat velice bohatého rozpětí, které přesahuje vlastní hranice.³⁸

V předčtenářské etapě dítě vnímá literární text poslechem a předčítáním. Předčítání může být přímé, nebo reprodukováno. Vizuální vnímání slovesně uměleckých děl má doplňující ráz a omezuje se pouze na jejich graficko-výtvarnou a ilustrativní složku.³⁹ Předčtenáři balancují na samé hraně mezi světem knih a světem hraček. Do předčtenářské etapy zahrnujeme nejen literární útvary, ale i bez-textové typy. V této etapě dítěte jsou tyto typy žádané. Jsou zastoupeny bez-textovými leporely. Bez-textová leporela jsou charakteristická nejruznější úrovní výtvarného i materiálního zpracování. Tradičním tématem knih, založených na vizuální komunikaci, je poznávání bezprostředního a vzdálenějšího okolí dítěte, předmětů denní potřeby, jejich základních barev, tvarů a kvalit.⁴⁰ Žánry předčtenářské etapy jsou folklorního původu a uplatňují se při poslechu a četbě dětí. Jsou to „lidová a autorská poezie říkadlového typu (říkadla, rozpočítadla, popěvky, hádanky, drobné umělecké verše), literární adaptace lidových pohádek (kumulativních, didaktických, zvířecích a kouzelných), jednoduché příběhy z dětského života, uměleckonaučné knihy, dále knížky-hračky, leporela, obrázkové publikace, alba, omalovánky, loutkové hry.“⁴¹

Do poezie říkadlového typu patří říkadla, jež můžeme rozdělit z funkčního hlediska na pragmatická a zábavná říkadla. Do pragmatického typu vložili dospělí svou výchovně vzdělávací intenci naučit dítě ovládat různé tělesné pohyby (paci, paci, pacičky...), usnadňovat mu manuální činnost, procvičovat mluvidla, zlepšovat artikulaci a výslovnost. Druhý typ plní funkci zábavnou. Často doprovází dětské pohybové hry (Slepá bábo) nebo hry dětí s dospělými.⁴² Rozpočítadlo dříve plnilo funkci praktickou, pomáhalo při úvodním rozdělování rolí v jednoduchých dětských hrách. Hádanka rozvíjí u dětí jejich obrazné myšlení a estetický cit. Malému čtenáři a posluchači je rozluštění hádanky zadáváno přímo jako úkol k řešení. Hádanka se svou

³⁵ Srov. CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenářství*, 1. vyd. Praha: Albatros, 1982, s. 67.

³⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 135.

³⁷ *Tamtéž*, s. 140.

³⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 140-144.

³⁹ Srov. TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 51.

⁴⁰ Srov. URBANOVÁ, S. a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*, Olomouc, Votobia, 2004, s. 23-25.

⁴¹ TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 54.

⁴² Srov. *Tamtéž*, s. 58.

podstatou blíží alegorii a bývá založena nejvíce na metafoře, personifikaci nebo přirovnání.⁴³

2.2. Čtenářská etapa – mladší školní věk

Tato etapa má dvě fáze. První fáze trvá od 6–8 let věku dítěte. V této fázi se postoj dětského čtenáře k realitě a jejímu uměleckému ztvárnění vyznačuje zvláště bezprostřední emocionalitou a prožitkovostí. Vyznačuje se také mimoestetickou životní praxí, představou, fantazijní a herní jazykovou aktivitou, synkretickým, asociativním a obrazným myšlením i naivně realistickým a antropomorfizačním přístupem.⁴⁴ Tato etapa neznamená jen přechod od posluchačství a diváctví k rozlišování psaných znaků. Znamená zcela zásadní změnu v apercpci slovesných útvarů, která je v těsném vztahu k dynamickému vývoji dítěte. Vznik a rozvoj vlastního čtenářství lze charakterizovat jako nejen kvantitativní rozšíření apercpcních možností, ale i jako jejich řádově nové rozvinutí.⁴⁵ V první fázi převládají literární žánry typu lidová a umělá poezie, zvířecí a kouzelná pohádka.⁴⁶

Druhá fáze (neboli prepubescence) nastává od 9–10 let. V této fázi dochází k prudkému rozvoji poznávacích a racionálních aktivit, především logického a pojmového myšlení. Tento rozvoj logického a pojmového myšlení je podporován školou a rodinou. Při recepci literárního díla se uvedená psychická změna projevuje jednostrannou preferencí jeho funkce informativní. Pozornost se přesouvá od jeho umělecké formy k ideovému obsahu, od jeho složek tvárných a obrazných k jeho explicitním, snadno srozumitelným složkám tematickým, zejména k ději a postavám.⁴⁷ Bezprostřední prožitkovost počátečního čtenářství se kdysi hodnotila přímo, či nepřímo jako nedostatek estetická v dětském čtenářství.⁴⁸ Prepubescentní čtenář prožívá krásu v literárním textu jako krásu skutečnosti, která je tímto textem zprostředkována. Hledá v knížce především obsahovost, která se mu líbí a která na něj působí, s níž vchází v určitý pocitově souhlasný kontakt. U dětského čtenáře se zřetelně uplatňují zejména první dvě fáze estetického prožitku. První fáze estetické vzrušení je pro něj vstupní emociální fází spojenou s jistou dynamickou nenasytností, která představuje přechod od smyslového vnímání k vlastnímu estetickému prožívání. Čtenář vnímá estetické prožívání jako určité vzrušení, jež se stává emoční kvalitou jako podnět ke specificky estetickému postoji. Vstupní vzrušení nad dílem je v těsném spojení s vnímatelovým očekáváním. Druhá fáze je nejvlastnější čtenářskou konkretizací díla v pravém slova smyslu a plnou realizací čtenářských postojů subjektu. Zde se uplatňuje kreativní představivost dítěte zpřítomňující nejzřejmější významy díla. Další doplňující konkretizační elementy druhé fáze jsou psychické procesy spjaté s apercpcí díla, například vlastní ztotožnění se čteným, promítání sebe sama do situací textu představové a významové asociování. „*Estetický prožitek dítěte, které začíná číst a vytváří si teprve své vlastní čtenářské postoje, vztahy, návyky a mechanismy, které si teprve postupně buduje své čtenářské zájmy a orientace, je prožitkem překvapivě intenzivním a zejména emočně silným.*“⁴⁹ V prepubescenci čtenářské zájmy a potřeby čtenáře uspokojují žánry prozaické: pohádka, příběh se současným dětským hrdinou

⁴³ Srov. TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 58-59.

⁴⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 51.

⁴⁵ Srov. CHALOUPEK, O. *Rozvoj dětského čtenářství*, s. 196,198.

⁴⁶ Srov. TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 51.

⁴⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 51-52.

⁴⁸ Srov. CHALOUPEK, O. *Rozvoj dětského čtenářství*, s. 200.

⁴⁹ *Tamtéž*, s. 204.

a dobrodružná povídka. V těchto žánrech nachází prožitkovou kompenzaci, ponaučení i vzory a modelové situace, podle kterých si utváří vlastní životní postoje a orientují se v mezilidských vztazích.⁵⁰

Celkově pro mladší školní věk jsou charakteristické následující žánry: „*lidová a autorská poezie (kratší verše říkadlové, nonsensové, lyrickoepické), lidové a autorské pohádky (zvířecí, kouzelné, novelistické, parodijní, nonsensové a veršované), příběhová próza ze života dětí (črta, povídka, novela), často s využitím žánrových postupů pohádky, prózy dobrodružné a detektivní, próza s přírodní tematikou, pověsti, bajky, uměleckonaučná a populárně naučná literatura*“.⁵¹

Poezie patří k základním žánrům dětské četby. Významnou roli sehrává u posluchačů a čtenářů předškolního a počátku mladšího školního věku. V první fázi mladšího školního věku se poezie uplatňuje lépe než ve druhé fázi prepubescenci.⁵² Pohádka svými žánrovými předpoklady nejlépe odpovídá mentalitě, potřebám a zájmům dětských čtenářů. Lidová pohádka je založena na vymyšleném příběhu s nereálným dějem, postavami a prostředím. Kouzelná pohádka je nejstarší a nejpočetnější. Je spjata s mytologickými představami našich předků o tajemných a nevysvětlitelných silách ovlivňujících přírodní a společenské procesy a jevy. Zvířecí pohádka je vývojově nejstarší. Hlavními postavami jsou zosobněná nebo zlidštěná zvířata. Antropomorfizovaná zvířecí hrdinové si někdy ponechávají své přírodní biologické vlastnosti, stávají se přáteli a pomocníky lidí. Novelistická pohádka je vývojově nejmladší. Zobrazuje svět reálný. Realita je však zpodobňována s nadsázkou, nebo působí nevěrohodně a výjimečně. Pohádka anekdotická (žertovná) je kratší verzí novelistické pohádky. Vypravěč se vysmívá lidským nectnostem, především hlouposti. Uplatňuje se zde vtip, humor, satira, nonsens a hádanka. Autorská pohádka je adaptací (úpravou) folklórních pohádkových textů. Autoři do původní předlohy pohádky v různé míře zasahovali, ale zachovávali její tradiční konvekční, ustálené žánrové principy a znaky.⁵³

Příběhová próza ze života dětí je příběhová próza, která náleží k významným a frekventovaným žánrům žákovské četby na 1. stupni ZŠ. Zobrazuje pravděpodobné události z reálného života dítěte představující základní a typické modely mezilidských vztahů a životních situacích. Modelové vztahy a situace jsou zaměřeny k perspektivní zóně rozvoje dětského čtenáře. Povídka je příběh, který se rozvíjí v kratším časovém úseku. Má jednoduchou fabuli, přímočarý děj a obvykle ztvárňuje významnou událost ze života jednotlivce, skupiny či party. Črta je útvar malého rozsahu je jednoduchá s volnější kompozicí. Novela se soustřeďuje na jeden poutavý, dramaticky vyhocený příběh z dětského života probíhající v krátkém časovém úseku, směřuje k výraznému závěru, často umocněnému překvapivou pointou. Tvůrce novely potlačuje popisné složky a epizody ve prospěch děje a používá atraktivní stavební postupy.⁵⁴

2.3. Čtenářská etapa – starší školní věk

V první fázi staršího školního věku se uplatňují čtenářské přístupy, které se uplatňují i ve druhé fázi mladšího školního věku (neboli prepubescenci). Ve druhé fázi staršího školního věku (pubescence) se vyhraňuje pubescentní osobnost. Jedinec se stává

⁵⁰ Srov. TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 52.

⁵¹ *Tamtéž*, s. 54.

⁵² Srov. *Tamtéž*, s. 60.

⁵³ Srov. *Tamtéž*, s. 64-68.

⁵⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 73-75.

intelektově vyzrálejším, prožívá proces sebeuvědomování a zároveň včleňování do společnosti dospělých. V tomto období je čtenářství literárně poučnější a žánrově se již zřetelně rozděluje podle pohlaví. Při osvojování uměleckých děl se v této fázi prosazují funkce poznávací a relaxační, které jsou spjaty s bezprostřední prožitkovostí, identifikací se vzorovým hrdinou a anticipací dospělosti. Jejich čtenářské očekávání nejvíce splňují svými charakteristikami klasická dobrodružná próza (chlapci) a próza s dívčí hrdinkou (dívky).⁵⁵ Typické žánry pro tuto fázi jsou dobrodružná a vědeckofantastická próza, psychologická próza s dívčí hrdinkou, příběhová próza ze současného života dětí a mládeže, literatura faktu. Do literatury faktu patří cestopisy, reportáže, encyklopedie a populárně naučné knihy.⁵⁶

Dobrodružná próza má poutavý a napínavý děj. Hlavní hrdina si jde nekompromisně za svým cílem. Děj se většinou odehrává v neznámém či exotickém prostředí. Dobrodružnou prózu můžeme dělit i podle námětu a zaměření.⁵⁷ Psychologická próza je nejvýraznější. Její autoři se kriticky vyrovnávali s krizovými jevy v konzumní společnosti a rodině se vzrůstajícími generačními rozpory. V ději se objevují vypjaté situace, vyhocené konflikty, stresové stavy a deziluze, jimiž procházeli mladí protagonisté při střetávání s mravně narušeným a citově okoralým světem dospělých. V psychologické próze s dívčí hrdinkou se tyto skutečnosti projevíly motivy neúplných rodin, dětského citového strádání, osamění a úniku do světa fantazie.⁵⁸ Literatura faktu přináší věcné sdělení o určitém jevu objektivní reality. Ve vztahu ke čtenáři zde dominuje funkce poznávací. Tento žánr v podstatě tvoří sedm žánrových oblastí, kterými jsou memoáry, životopisná, autobiografická, cestopisná, reportážní, populárně naučná a umělekonaučná próza.⁵⁹

---

⁵⁵ Srov. TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*, s. 52.

⁵⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 54.

⁵⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 89.

⁵⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 78.

⁵⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 93.

3. Tematika knihovny a knihkupectví v literatuře pro děti a mládež

V této kapitole se seznámíme s definicemi knihoven a knihkupectví. Následně se zaměříme na přehled vybraných literárních děl pro děti a mládež, které se věnují tematice knihoven a knihkupectví. V přehledu se objeví literární díla pro děti a mládež, jež vyšla v posledních pěti letech. Přehled bude rozdělen do dvou kategorií: literární díla pro děti a literární díla pro mládež.

3.1. Knihovna a knihkupectví

Knihovny upravuje v České republice zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Knihovna je v knihovním zákonu definována jako: „zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven“⁶⁰ Knihovnu tedy vnímáme jako kulturní, vzdělávací a informační instituci, jež zpracovává, shromažďuje a uchovává knižní fond a uživatelům poskytuje informační a knihovnické služby.

Knihovny mají tři funkce: výchovnou, vzdělávací a sociální. Ve výchovné funkci je primárním činitelem rodina. Rodič se většinou stává prvním činitelem, který seznámí dítě s knihou a knihovnou. Rodiče mají významný vliv na utváření jeho čtenářského vkusu. Pokud je dítě čtenářem v knihovně, přebírá na sebe určitou odpovědnost. Musí dodržovat pravidla, které jsou v knihovně zavedeny. Být členem knihovny je pro dítě určitý závazek a mimo povinnosti spojené se školou je to často první odpovědnost, kterou za sebe v mladším věku dítě přijímá.⁶¹ Vzdělávací funkce začíná v rodině tehdy, když rodiče pomáhají dítěti začlenit se do společnosti a seznamují jej s hodnoty dané společností. Instituce poskytující vzdělání je škola. Knihovna je instituce, která poskytuje především materiály pro sebevzdělávání. Knihovny, mimo vypůjčování knih, také nabízí celou řadu výchovně vzdělávacích aktivit v podobě přednášek, besed, exkurzí. Během těchto aktivit je důležitá jejich organizace a schopnost umět zaujmout čtenáře, kteří se akce účastní.⁶² Poslední funkcí je funkce sociální. Celý život se člověk pohybuje v určitém sociálním prostředí. Každé prostředí je člověkem utvářeno a obměňováno, působí na člověka, utváří jej a ovlivňuje. Sociální prostředí je souhrn vzájemných vztahů a vazeb jedinců a skupin.⁶³ V knihovně se setkávají lidé různých sociálních vrstev. Finanční či materiální zajištění se v knihovně nerozlišuje. Každý návštěvník má stejné podmínky, možnosti a výhody. Čtenáři se v prostorách knihovny mnohdy setkávají úmyslně. V knihovně dochází ke kontaktu s ostatními návštěvníky,

---

⁶⁰ Zákon č. 257/2001 Sb. Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) § 2 ve znění platném k 01.07.2017.

⁶¹ Srov. PAVLÍČKOVÁ, K. *Pročtenářsky orientované působení vybraných knihoven v ČR* [online], České Budějovice, 2020, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Vedoucí práce doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D., s. 9.

⁶² Srov. *Tamtéž*, s. 10.

⁶³ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Čtenáři a uživatelé informací: (Základy psychologie a pedagogiky čtenáře)*, 1. vyd. Praha, SPN, 1980, s. 15.

záleží především na samotném čtenáři, zda mezi nimi vznikne dialog. Někteří návštěvníci hledají poklidné místo, kde se mohou nerušeně sami věnovat své činnosti.⁶⁴

Typy knihoven lze rozdělit různými kritérii. Lze je rozdělit podle dostupnosti služeb pro veřejnost, či je rozdělit podle zákona č. 257/2001 Sb. (knihovní zákona). Na základě dostupnosti lze knihovny rozdělit podle služeb pro veřejnost. Do tohoto rozdělení patří knihovny: veřejné; obecní, městské, krajské a národní; specializované; vysokoškolské; specializované knihovny umístěné v neveřejných objektech; zámecké knihovny a školní knihovny. Knihovny lze rozdělit také podle zákona č. 257/2001 Sb. Do tohoto rozdělení patří: knihovny zřizované Ministerstvem kultury ČR (Národní knihovna České republiky; Knihovna a tiskárna pro nevidomé K.E.Macana; Moravská zemská knihovna v Brně); krajské knihovny; základní knihovny a specializované knihovny.⁶⁵

Knihkupectví je obchodní jednotka, která se zaměřuje na prodej knih. S rozvojem informačních technologií vzdělávací funkce knihkupectví ustupuje. V mnohých knihkupectvích v Česku se nejen prodávají knihy, ale také pořádají výstavy nebo setkání čtenářů s autory. Podle odhadů je v současné době v České republice cca 450 knihkupectví, což řadí ČR na přední místo ve světě. Knihkupectví se liší od veřejných knihoven tím, že knihy pouze prodávají a nepůjčují.⁶⁶

3.2. Motivace ke čtení

Nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím čtenářství dítěte je rodina. Rodinné prostředí vytváří základ čtenářských návyků již v předčtenářské etapě.⁶⁷ Aby rodina stimulovala pozitivní vztah dítěte ke knize, musí vykazovat tři základní charakteristiky: čtenářské zázemí v rodině, celkové rodinné klima a socioekonomické charakteristiky rodiny, jako je vyšší vzdělání rodičů a výše jejich příjmů.⁶⁸ Rodina působí na motivaci ke čtení na dítě již od chvíle, kdy se dítě začne seznamovat se slovy, prohlížet si obrázky a listovat v prvních dětských knihách. Dítě získává zkušenosti s knihou při předčítání příběhů rodiči, prarodiči či sourozenci.⁶⁹ Vedle společného předčítání má vliv na dětské čtenářství i samotné čtení rodičů a jejich postoj ke knihám. Pro děti je motivující, když vidí své rodiče s knihou v ruce. Čím častěji vidí dítě své rodiče číst, tím častěji čte samo. Pokud má dítě možnost najít v domácí knihovně dostatečné množství knih, pozitivně to působí na formování jeho osobnosti jako mladého čtenáře.⁷⁰

Další činitel ovlivňující čtenářství je škola. Motivace žáků ke čtení probíhá především prostřednictvím práce s četbou v hodinách, domácími úkoly a následným zúročením samotné četby při výuce. Plnění úkolů týkajících se četby žáky baví a čas věnovaný četbě v rámci školy se pozitivně promítá do zájmu dětí o čtení, kdy děti častěji sahají po knize i ve svém volném čase. Největší vliv v rámci školy má na čtenářství učitel a vzájemná komunikace mezi učitelem a žáky o přečtených

⁶⁴ Srov. KOPŘIVOVÁ, Š. *Knihovny v Dačicích a okolí a jejich vliv na volný čas dětí a mládeže*, Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D., s. 13.

⁶⁵ Systém knihoven v ČR [online] < <http://archiv.knihovny.cz/co-to-je-knihovna/system-knihoven-v-cr> >

⁶⁶ KNIHKUPECTVÍ [online] < <https://cs.wikipedia.org/wiki/Knihkupectv%C3%AD> >

⁶⁷ Srov. HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, str. 21.

⁶⁸ Srov. VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, L. *Dětské čtenářství a prvky, které jej ovlivňují*, Praha, Svoboda Servis, 2004, s. 16-26.

⁶⁹ Srov. HAVLÍNOVÁ, H. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*, str. 16.

⁷⁰ Srov. VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, L. *Dětské čtenářství a prvky, které jej ovlivňují*, s. 16-26.

knihách.⁷¹ Školy podporují motivaci ke čtení také tím, že v rámci školní družiny nabízí čtenářské kroužky.

Instituce, jež může motivovat ke čtení, je knihovna, kde jsou důležité čtyři prvky, které mohou ovlivnit čtenářství. Těmi prvky jsou: osoba knihovníka, prostředí knihovny, knihovní fond a způsob, jakým knihovník s dětmi pracuje. Knihovník je důležitou osobou v knihovně, musí zvládat knihovnické práce, komunikační dovednosti, aby mohl s návštěvníky komunikovat. Další důležité schopnosti jsou umět zaujmout návštěvníky knihovny, mít dobré organizační schopnosti a jistou dávku kreativity. Prostor knihovny by mělo být přitažlivé a plné inspirativních věcí. Knižní fond by se měl pravidelně doplňovat o nové knihovny. Existují knihy, které budou dětského čtenáře oslovovat vždy, ale je nutné, aby knihovní fond obsahoval knihy nové, aktuální, o nichž například děti někde slyšely nebo je viděly zfilmované.⁷² Knihovny se zapojují do programů na podporu čtenářství. Mezi oblíbené programy patří Březen měsíc čtenářů, Den pro dětskou knihu, Noc s Andersenem, S knížkou do života, projekt Bookstart a Týden knihoven.⁷³

3.3. Přehled vybraných literárních děl pro děti a mládež s danou tematikou

Nyní se zaměříme na literární díla pro děti a mládež, které se věnují tematice knihoven a knihkupectví. Přehled vybraných literárních děl obsahuje díla, jež vyšla od roku 2017 do 2021, je uveden níže.

Literární díla pro děti

- Campbell, Jen, *Franklinova létající knihovna*, CPress, 2018, 32 stran, věková kategorie: od 4 let.
- Dolejšová, Eva, *Tajemství jedné knihovny aneb Ze života knižních skřítků*, Grada, 2017, 96 stran, věková kategorie: od 5 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!*, Pikola, 2018, 176 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Podivuhodný křeček Harry*, Pikola, 2018, 168 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Čokoládové dortiky pro všechny*, Pikola, 2020, 176 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Divoký čtyřlístek*, Pikola, 2020, 176 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Vánoce s paní Sovovou*, Pikola, 2020, 168 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Frixeová, Katja, *Čarokrásné knihkupectví: Škola drží při sobě*, Pikola, 2021, 168 stran, věková kategorie od 8 let.
- Hagerup, Klaus, *Dívka, která chtěla zachránit knížky*, Omega, 2018, 64 stran, věková kategorie: od 3 let.

⁷¹ Srov. *Tamtéž*, str. 25.

⁷² *Čtenářství* [online] < <https://is.muni.cz/th/yxwhn/3-ctenarstvi.pdf> >

⁷³ *Projekty na podporu četby* [online]. <https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/ctenarstvi-1/12_Cten.htm#projekty >

- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Ztracený duch*, Fragment, 2017, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Na půdě je duch*, Fragment, 2017, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Duch za oponou*, Fragment, 2017, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Duch přichází v pět*, Fragment, 2018, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Tajný pokoj*, Fragment, 2019, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Poplach u hasičů*, Fragment, 2020, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Hillestad Butler, Dori, *Strašidelná knihovna: Duch na stromě*, Fragment, 2021, 128 stran, věková kategorie: od 7 let.
- Knudsen, Michelle, *V knihovně je lev*, Albatros, 2020, 48 stran, věková kategorie: od 3 let.
- Smolíková, Klára, *Knihožrouti: Kam zmizela školní knihovna?*, Triton, 2017, 72 stran, věková kategorie: od 5 let
- Smolíková, Klára, *Spolkla mě knihovna*, Fragment, 2017, 72 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Smolíková, Klára, *Pozor, v knihovně je kocour!*, Mladá fronta, 2019, 96 stran, věková kategorie: od 8 let.
- Straffi, Iginio, *Eldořina kouzelná knihovna*, Cooboo, 2017, 64 stran, věková kategorie: od 8 let.

Literární díla pro mládež

- Bythell, Shaun, *Deník knihkupce*, Dybbuk, 2019, 352 stran, věková kategorie: od 15let
- Bythell, Shaun, *Zpověď knihkupce*, Dybbuk, 2020, 352 stran, věková kategorie: od 15 let.
- Caine, Rachel, *Z kostí a inkoustu*, Fragment, 2017, 344 stran, věková kategorie: od 14 let.
- Campbell, Jen, *Divné hlášky z knihkupectví*, CPress, 2017, 120 stran, věková kategorie: od 12 let.
- Campbell, Jen, *Další divné hlášky z knihkupectví*, CPress, 2017, 120 stran, věková kategorie: od 12 let.
- Cogman, Genevieve, *Neviditelná knihovna*, Omega, 2017, 288 stran, věková kategorie: od 14 let.
- Colganová, Jenny, *Pojízdný krátek snů*, ARGO, 2018, 296 stran, věková kategorie: od 15 let.

- El-Bahay, Akram, *Město knih*, Fobos, 2021, 344 stran, věková kategorie: od 15 let.
- Meyerson, Amy, *Sejdeme se v knihkupectví*, Motto, 2019, 368 stran, věková kategorie: od 15 let.
- Morgensternová, Erin, *Bezhvězdné moře*, Argo, 2020, 552 stran, věková kategorie: od 15 let.
- Rina, Lin, *Kroniky prachu*, Fragment, 2019, 544 stran, věková kategorie: od 14 let.
- Rina, Lina, *Kroniky prachu – Pár stránek navíc.*, Fragment, 2020, 192 stran, věková kategorie: od 14 let.
- Schumacherová, Ashley, *Všechny stránky Amélie*, Coobook, 2021, 296 stran, věková kategorie: od 13 let.
- Schwabová, Victoria, *Neviditelný život Addie LaRue*, Slovart, 2021, 535 stran, věková kategorie: od 15 let.
- Tung, Deborah, *Ze života knihomolky*, CPress, 2019, 144 stran, věková kategorie: od 12 let.
- Westová, Kasie, *Po tvém boku*, Coobook, 2020, 312 stran, věková kategorie: od 12 let.
- Zeno, Alexander, *Magická knihovna*, Bambook, 2020, 152 stran, věková kategorie od 10 let.⁷⁴

---

⁷⁴ ČESKOSLOVENSKÁ BIBLOGRAFICKÁ DATABÁZE [online] < <https://www.cbdb.cz/> >

4. Vybraná literární díla

Vybraná literární díla jsou vhodná pro práci s dětmi ve školách na 1. stupni ZŠ a pro volnočasovou výchovu ke čtenářství. S literárními díly z přehledu jsem se seznámila, neboť jsem je měla půjčené z veřejných knihoven. Nejvíce mne zaujala dvě literární díla, se kterými budu následně pracovat v praktické části: *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* a *Magická knihovna*. Literární dílo *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* jsem si vybrala z důvodu, že mne zaujala obálka knihy a ilustrace v knize. Následně mne ovlivnily pozitivní recenze na Databázi knih. Druhé literární dílo s názvem *Magická knihovna* mi bylo doporučeno knihovnicí v Městské knihovně Blatná.

4.1. Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!

Informace o autorce

Německá autorka Katja Frixeová, která se narodila v roce 1979, vystudovala pedagogiku. Poté pracovala mnoho let jako redaktorka v různých nakladatelstvích pro děti a mládež. Zároveň působí jako autorka na volné noze a překladatelka dětských knih. Sérii *Čarokrásné knihkupectví* se dostala do čtenářského povědomí a publikum si příběhy spisovatelky zamilovalo. V České republice vyšlo šest dílů. Dnes autorka žije se svým manželem a dvěma dcerami v blízkosti Braunschweigu.⁷⁵ Další kniha, která od autorky v České republice vyšla, se nazývá *Nejtajnější přání*. Sérii *Čarokrásné knihkupectví* ilustrovala Florentine Prechtelová. Vystudovala klasické malířství a sochařství a po pobytech v Berlíně, Barceloně a Římě se začala věnovat ilustrování dětských knih.⁷⁶

Rozbor díla

Vydání

Knihu s názvem v originálu *Der zauberhafte Wunschbuchladen* vydalo nakladatelství Dressler Verlag v Hamburgu v roce 2016. V České republice vyšla kniha pod názvem *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* Jedná se o první díl ze série *Čarokrásné knihkupectví*. Kniha do českého jazyka přeložila o dva roky později Alena Bezděková a byla vydána v roce 2018 nakladatelstvím Euromedia Group, a.s. v edici Pikola. Obálku upravil podle původního návrhu Vladimír Fára.

Informace o knize

Literární žánr: Fantasy

Téma knihy: Knihkupectví, přátelství

Čas: Děj se odehrává v průběhu jednoho měsíce.

Prostředí: Děj se odehrává v knihkupectví, ve škole a u Klárky doma. popis knihkupectví je zachycen detailně.

⁷⁵ Katja Frixe [online] < <https://www.lovelybooks.de/autor/Katja-Frixe/> >

⁷⁶ Srov. FRIXE, K. *Čarokrásné knihkupectví. Kámoškami napořád!*, Praha, Euromedia, 2018, Pikola, s. 174.

Postavy

V díle vystupuje hlavní postava Klára. Bydlí se svou rodinou (rodiči, bratry Jakubem a Ferdou, babičkou) blízko knihkupectví, které vlastní paní Sovová. Klárka je desetiletá dívka se světlými vlasy. Její nejlepší přítelkyní je Lenka, která se musí odstěhovat pryč. Klárčino oblíbené místo je Čarokrásné knihkupectví, protože má ráda knihy. V knihkupectví se přátelí s majitelkou knihkupectví paní Sovovou, kocourem Gustavem a panem Králem. Gustava a pana Krále slyší pouze paní Sovová a Klárka. Hlavní postava dostala od majitelky knihkupectví kouzelný náramek, a proto dokáže slyšet Gustava a pana Krále, ostatní zákazníci je neslyší. Klárka se spřátelí s novým spolužákem Leem.

Výraznou vedlejší postavou je Paní Sovová, majitelka knihkupectví. Svě dlouhé světlé vlasy si často svazuje do rozčuchaného drdolu. Má zelené oči a trochu přerostlý nos. Její oblíbené oblečení jsou zelené šaty a oblíbené přísloví je „Dnešek není den pro špatnou náladu“ (str. 16). Ráda mlsá čokoládové dortíky a skořicové šneky. Do knihkupectví přijíždí ráno na svítivě zeleném kole s košíkem. Veselou náladou vykouzlí zákazníkům úsměv za každé situace.

Další vedlejší postavou je černo-šedý pruhovaný kocour Gustav, který má rád poezii. Rád mluví ve verších a rýmech. Dalšími vedlejšími postavami jsou pan Král, starožitné velké zrcadlo. To stojí na nejlepším místě v knihkupectví naproti vhodným dveřím. Má mnohé zkušenosti a dokáže nahlédnout do lidských duší a zjistit věci, díky kterým může paní Sovová doporučit zákazníkům knihy. Mezi vedlejší postavy patří i Leo, nový Klárčin spolužák, který se první školní den posadí vedle Klárky. Postupem času se s Klárkou spřátelí.⁷⁷

Děj knihy

Hlavní hrdinka Klárka má nejlepší kamarádku Lenku. Lenka se musí po rozvodu rodičů odstěhovat s maminkou pryč z města. Pro obě hrdinky je to velká rána. Vymyslí plán, že se Lenka schová v jejich oblíbeném knihkupectví paní Sovové. Není to ledajaké knihkupectví, protože si zde mohou děti celý den listovat knížkami, snít, vyvádět s rýmujícím kocourem Gustavem a naslouchat moudrému zrcadlu panu Královi. To, že slyší rýmovat kocoura a poslouchat rady zrcadla pouze paní Sovová a Klárka, je pro Klárku záhadou. Lenka nakonec musí odjet s maminkou pryč. Klárka je z toho velmi smutná, navíc začíná škola. Opět se bude potkávat ve třídě s Vivi a se Sárrou, které nemají Klárku rády. Jednou ji viděly v knihkupectví, jak si povídá nahlas. Smály se jí, protože nevěděly, že mluvila s kocourem Gustavem. První školní den pro Klárku není jednoduchý. Do třídy přijde nový kluk Leo. Chce si sednout na volné místo vedle Klárky, to se jí ale vůbec nezamlouvá. To místo přece patří Lence, i když tady není. Jako novou třídní učitelku má paní Růžičkovou, což je paní, která odvedla tatínka od Lenčiny maminky. Klárka jí dá přezdívku Kozička. Každý den po škole chodí Klárka do Čarokrásného knihkupectví a pan Král, Gustav a paní Sovová jí vždy zlepši náladu. Paní Sovová se ráda rozdělí o oblíbené čokoládové dortíčky. Když se nad osudem knihkupectví stahují mračna, potřebuje i vždy dobře naladěná paní Sovová pomoci. Pan Škrt usiluje o zrcadlo, které chce do svého muzea, a proto podniká proti paní Sovové různé nekalosti. Zveřejní inzerát v novinách, který zní: „*MILUJEME naše zákazníky! Proto dnes každému z Vás darujeme jednu knihu. Jediná podmínka: přestrojte se za svou oblíbenou románovou postavu a navštivte nás mezi 11–12 hodinou*

---

⁷⁷ Srov. FRIXE, K. *Čarokrásné knihkupectví. Kámoškami napořád!*, s. 176.

*v našem knihkupectví. Těšíme se na Váš kostým! Vaše Čarokrásné knihkupectví.*⁷⁸ Klárka se převlékne za upíří princeznu Lysanu a vyrazí s celou rodinou do knihkupectví. V knihkupectví bylo mnoho lidí, kteří čekali, že si odnesou domů knihu zadarmo. Paní Sovová, Gustav a Král byli smutní a báli se reakce lidí, až se dozví, že knihy zadarmo nedostanou. V knihkupectví Klárka potká další princeznu Lysanu, a říká si, že by to mohla být třeba její nová kamarádka. Paní Sovová přišla se skvělým nápadem, že každý si může odnést knihu, ale musí hodit do kasičky peníze podle svého uvážení. Z Klárky a Lea se postupně stávají přátelé. Klárka si s Lenkou často volá. Jednoho dne přijde Klárka do knihkupectví a zjistí, že neslyší Gustava ani pana Krále. Paní Sovová se jí ptá, zda si nesundala náramek, který od ní kdysi dostala. Klárka zjistí, že náramek ztratila. Jde jej rychle hledat. S pomocí Lea náramek najde a zase slyší Gustava a pana Krále. Jednoho dne se u školy znenadání objeví Lenka. Klárka společně s Lenkou utečou do Čarokrásného knihkupectví za paní Sovovou. Paní Sovová je ráda, že se s Lenkou opět setkává. Do knihkupectví přijde Lenčin tatínek. Po domluvě s Lenčinou maminkou může Lenka zůstat u tatínka na víkend. Paní Sovová naplánuje přespávání v knihkupectví, kde se seznámí Lenka s Leem. Klárka také zjistí, že záhadná upířská princezna Lysana byl vlastně převlečený Leo. Nakonec se z Lea a Klárky stanou nejlepšími přáteli.

Autorka vtáhne čtenáře do děje. V Čarokrásném knihkupectví je možné vše. Čtenáři si také zamilují mluvícího kocoura Gustava, který rýmuje, a zrcadlo pana Krále.

Kompozice

Kniha má 176 stran a skládá se z 10 kapitol. Jedná se o první vydání. Dílo je určeno čtenářům od 8 let. Děj je chronologický.

Výstavba děje:

- expozice – seznámení s Klárkou a Čarokrásným knihkupectvím, odjezd Lenky;
- kolize – Klárka opět chodí do školy, radost Klárce dělá návštěva knihkupectví, seznámení s Leem;
- krize – pan Škrt bojuje s paní Sovovou, inzerát v novinách;
- peripetie – upířská princezna Lysana, záchrana večer v knihkupectví;
- závěr – opakované shledání Klárky a Lenky, seznámení Lenky s Leem, přespání v knihkupectví.

Jazyk

Děj je vystavěn na vyprávění a dialogích. Jedná se o nespisovnou češtinu. Převažují věty jednoduché. Objevují se zde citově zabarvená slova.

Hodnocení knihy

Na online webu Databáze knih dílo hodnotilo 35 čtenářů. Jeden z nich ohodnotil knihu takto: „*Moc krásný příběh o kamarádství dvou dívek, jejich kamarádu kocouru Gustavovi a mluvícím zrcadlu. Můžu hodnotit zatím z pozice dospělého, protože děti to budou číst později. Čtivý, milý, úsměvný, trošinku napínavý příběh a jako bonus*

---

⁷⁸ FRIXE, K. *Čarokrásné knihkupectví. Kámoškami napořád!*, s. 104.

*pěkné ilustrace a obálka. Věřím, že dětem se Čarokrásné knihkupectví bude také líbit a ohodnotí to ze svého pohledu. Za mne pěkných pět hvězdiček.*⁷⁹

Popis prostředí Čarokrásného knihkupectví

Během první kapitoly se seznamujeme s prostředím Čarokrásného knihkupectví. Nachází se naproti cukrárně s názvem Čokoládové nebe, kde mají výborné čokoládové dortíčky. Vstupujeme do místnosti dveřmi, které paní Sovová každý den v 8 hodin odemká. Obchod připomíná obývací pokoj sečtělé staré dámy, která vlastní neuvěřitelnou spoustu knih. V knihkupectví se nachází police s knihami. Mezi policemi stojí dva stoly, na nichž paní Sovová každý měsíc vystavuje své oblíbené novinky. Pan Král je asi dva metry vysoké a metr široké zrcadlo se širokým zlatým rámem. Zaujímá v knihkupectví nejlepší místo, opírá se o stěnu proti vchodovým dveřím. Při vstupu do knihkupectví se nám také naskytne pohled na recepční pult, na kterém se nachází pokladna. V knihkupectví existuje království dětí. Do dětského oddělení se dostaneme pomocí lanového žebříčku. Vyšplháme po žebříčku na dřevěnou galerii ohraničenou zábradlím. V galerii se nachází pohodlné sedací vaky. Pod lanovým žebříčkem je umístěn také sedací vak. Kocour Gustav má v knihkupectví své oblíbené místo – zelené křeslo před policí se sbírkami básní. Knihkupectvím se vždy line sladká vůně skořice a mandarinek. Knihy v knihkupectví na sebe upozorňují, aby si je zákazníci koupili. Například kuchařské knihy lákají zákazníky ke koupení knihy svými vůněmi. Paní Sovová splní každému milovníkovi knih jeho přání dříve, než si uvědomí, že po něčem touží. Umí totiž dokonale vycítit emoce svých zákazníků. Poznává, kdo má dobrou, či špatnou náladu. V knihkupectví má paní Sovová i kancelář. Pozoruhodnost tohoto knihkupectví je, že paní Sovová a Klárka slyší mluvit kocoura Gustava a zrcadlo Pana Krále. Ostatní zákazníci je neslyší.

Knihkupectví působí na zákazníky příjemným dojmem. Vždy v knihkupectví najdou knihu, kterou chtějí. Odcházejícím zákazníkům čas strávený v knihkupectví vykouzlí úsměv na tváři a zvedne náladu. Čarokrásné knihkupectví nese tento název proto, že to není obyčejné knihkupectví. Návštěvníci se zde cítí vždy velmi dobře. Majitelka knihkupectví dokáže svými kouzelnými schopnostmi splnit jakékoliv zákaznicko přání. Prostředí čarokrásného knihkupectví motivuje malé čtenáře ke čtení a opakovanému návratu do knihkupectví.

4.2. Magická knihovna

Informace o autorovi

Autor Zeno Alexander je pseudonym amerického spisovatele knih pro děti a mládež Stephena Messera. Narodil se 13. května 1972 ve Skowhegan v Maine, v současné době žije v Durhamu v Severní Karolíně. Jeho první kniha Windblowne byla zařazena do seznamu New York Public Library 's Children's Books 2010.⁸⁰

---

⁷⁹ KATJA FRIXEOVÁ. *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* [online] < <https://www.databazeknih.cz/knihy/carokrasne-knihkupectvi-kamoskami-naporad-393978> >

⁸⁰ STEPHEN MESSER. [online] < https://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_Messer >

Rozbor díla

Vydání

Anglický originál *The Library of Ever* pochází z roku 2019. Kniha byla přeložena do českého jazyka Evou Kadlecovou. Vyšla v nakladatelství Grada Publishing, a. s. pod značkou BAMBOOK v roce 2020.⁸¹

Informace o knize

Literární žánr: Fantasy
Téma: Dobrodružství v knihovně, fantazie
Čas: Děj se odehraje během jednoho dne.
Prostředí: Knihovna.

Postavy

Hlavní postavou knihy je jedenáctiletá černovlasá kudrnatá dívka jménem Lucka. Její rodiče hodně pracují, a tak tráví čas jen s chůvou. Nemá žádné sourozence. Má ráda knihy, knihovny a dětské knižní oddělení. Během jejího dobrodružství v knihovně se spřátelí s robotem, tučňáky, mravenci a s tajemnou dívkou.

Jednou z vedlejších postav je robot Bendigeidfran. Jeho tělo je z lesklého kovu, místo očí má dvě blikající červená světýlka a na zápěstí má stroj času v podobě hodinek. Má problémy se svou paměťovou jednotkou. Mezi další vedlejší postavy patří knihovnice Malachi, která je hubená a vysoké postavy. Má tmavou plet a hnědé vlasy nosí v drdůlku. Je hlavní vedoucí magické knihovny. Vedlejšími postavami jsou i temné síly. Temné síly jsou skupina tvořená více lidmi. Nosí na hlavě černé buřinky. Na kabátě mají štítek s názvem „KNIHVNÍK“. Tato skupina nemá Lucku ráda a při každém jejím úkolu jí škodí.

Děj knihy

Dílo vypráví o hlavní postavě Luce, jejíž rodiče jsou velmi zaneprázdnění. Hlídá ji chůva, která se zajímá více o své blaho než o spokojenost Lucky. Lucka se nudí, chůva navštěvuje své kamarády a Lucka musí jezdit všude s ní. Před další návštěvou kamaráda chce chůva navštívit knihovnu, což Lucku rozveselí. Má v plánu utéct do dětského oddělení a půjčit si pár knih, protože jedině s knihou v ruce se nenudí. Má ráda knihovny, knížky a vůni starých knih. Při hledání dětského oddělení natrefí na oddělení, ve kterém nikdy nebyla. Před ní se objeví dveře, jež mají nad vstupem nápis Vědomost je světlo. Lucka vstoupí dovnitř a nestačí se divit. Všude vidí knihy a knihovníky. Přejde za ní knihovnice Malachi a okřikne ji, že tady nemá co dělat. Nakonec Lucka složí přísahu a stane se knihovnicí v učení. Dostane jmenovku s nápisem Lucka, čtvrtá asistentka knihovnického učení. Není to však klasická knihovnická práce. První práci má v oddělení kalendářů, kam za ní přijde robot Bendigeidfran, kterého poslal král z království Hvězdobodu Sedmnáct. Potřebují ve své zemi nutně knihovnici. V zemi vládne zmatek. Neví, jaké je datum. Lucka po rozmluvě s králem a jeho příslušníky usoudí, že je 1. března a domluví se, že již nepotřebují počítač, který by jim každý den ukazoval datum na obloze. Bendigeidfran má Lucku vrátit přenašečem času zpět do oddělení kalendářů. Robot předtím mluvil s nějakou tajemnou dámou, která se představila jako Lucčina nadřícená. Proto se robot společně

---

⁸¹ ALEXANDER, Zeno. *Magická knihovna*. 1. vyd. Praha: Bambook, 2020. s. 152.

s Luckou pošle přenašečem času úplně na jiné místo než do oddělení kalendářů. Ocitají se v černé tmě. Pomocí přenašeče se dokáží z černé tmy dostat.

Po návratu Lucky do oddělení kalendářů se její jmenovka změní na třetí asistentku knihovnického učení Oficiální dvorní knihovnice království Hvězdobodu sedmnáct. Malachi jí přidělí další úkol, tentokrát v oddělení kartografie. Na velkém novém globusu bude hledat odpovědi na otázky čtenářů. Jako první musí najít místo s nejdelším názvem na světě. Lucka se pomocí balonu dostane do globusu a hledá místo s nejdelším jménem na světě. Během hledání narazí na tučňáky, kteří jsou na severním pólu. S pomocí Lucky se dostanou na jižní pól. Lucka najde místo s nejdelším názvem na světě a díky nejvyššímu místu na zemi se vrátí zpět do oddělení kartografie i s novou cedulkou Lucka Druhá asistentka knihovnického učení Oficiální dvorní knihovnice království Hvězdobodu sedmnáct, Čestná královna tučňáků. Dalším jejím úkolem je přerovnat knihy a zjistit název oddělení, ve kterém plní úkol. S tímto úkolem jí na oplátku pomohou mravenci. Po splnění úkolu se její jmenovka opět změní. Lucka se stane První asistentkou knihovnického učení, a navíc průkopnicí BEZPO. Lucka se rozhodne pracovat v oddělení dějin věd. Objeví se pán v buřince, jenž ztotožňuje zlo, a kterému knihovníci říkají Temné síly. Ty se bojí vědomostí, proto nemají knihovníky rády, protože tam, kde jsou vědomosti, nemohou škodit. Společně s knihovnicí Malachi pána v buřince přeperou. Lucka zažije i dobrodružství, například pomůže chlapci najít ztracené kotě Pana Plamínka. Při jednom úkolu je Temnými silami chycena do pasti. Nechtějí jí umožnit návrat do knihovny. Na pomoc jí přijdou tučňáci, mravenci a tajemná dívka. Dívka jí poradí, aby utekla. Lucka utíká a vidí, že dívka bojuje s temnými silami sama. Lucka se znova setká s dívkou, Lucku zajímá, jak se dívka jmenuje. Během hovoru vše okolo Lucky zčerná. Lucka ještě stačí dívce strhnout jmenovku. Lucka se ocitá zpět v realitě, kde ji v knihovně nalezne rozzlobená chůva. Chůva táhne Lucku pryč z knihovny. Když odchází, knihovnice u pultu na Lucku mrkne. Lucka si v limuzíně přečte jmenovku, kde stojí „Lucka knihovnice“. Tuší, že se do magické knihovny znovu vrátí.

Autor vtáhne čtenáře do neskutečné knihovny. Díky Lucčině práci se čtenáři dostanou do míst, o kterých neměli tušení, poznají různá zákoutí světa, kde se dozvědí zajímavé informace v oblasti zeměpisu, historie i o zoologii nebo vesmíru.

Kompozice

Kniha má 153 stránek a je rozdělena do 21 kapitol. Kniha je určena pro čtenáře od 10 let.

Děj je chronologický.

Výstavba děje:

- expoze – Lucka jde s chůvou do knihovny;
- kolize – Lucka se ocitá v knihovně knihoven, stává se učednicí a plní různé úkoly, které jí knihovnice Malachi zadá;
- krize – temné síly chtějí zničit Lucku;
- peripetie – objeví se tajemná dívka, Lucčini kamarádi jí pomohou utéct před temnými silami;
- závěr – během rozhovoru tajemné dívky a Lucky vše zčerná, Lucka se vrací zpět do reality k chůvě.

Jazyk

Jazyk je nespisovný. Kniha je vystavena na vyprávění. Objevuje se přímá řeč, citově zabarvená slova. V knize převažují věty jednoduché. Kniha je napsána vtipným jazykem.

Hodnocení knihy

Na online webu Databáze knih dílo hodnotilo aktivně 8 čtenářů. Jeden čtenář ji ohodnotil takto: „*Když jsem viděla, že tato kniha má vyjít, hned jsem věděla, že nám nesmí v naší domácí knihovně chybět. Po jejím přečtení ji rozhodně budu doporučovat. Nejen, že se odehrává v úžasném prostředí kouzelné knihovny, kde dětští čtenáři zažijí spolu s naší hlavní hrdinkou Luckou spoustu dobrodružství, ale hlavně se dozví plno zajímavých informací, ať již z dějepisu, zeměpisu apod. A to naprosto nenásilnou formou zakomponovanou do poutavého dobrodružství.*“⁸²

Popis knihovny

Do knihovny se dostaneme po schodech, kde se nachází recepce. V knihovně se nachází mnoho regálů s knihami. Knihovna je nová a dost nevoní starými knihami. Má překrásná velká okna, která propouští do knihovny sluneční světlo. Ke stropu se táhnou cedrové trámy. V knihovně se nachází mnoho oddělení a knih, například filozofické předpisy, knihy o matematice, knihy v cizím jazyce, poezie, dějiny, divadla, biologie atd. V knihovně se objeví obrovská klenutá brána, která je vchodem do magické knihovny. Nad branou je vytesaný nápis VĚDOMOST JE SVĚTLEM. Za branou se nachází ohromný kamenný most. Napravo i nalevo se vinou dvě vysoké stěny plné knih. Do velké místnosti proudí světlo obřími okny. Jsou tam i další mosty podobné tomu, na kterém stála Lucka. Z okna lze vidět věže, které propojují pavučiny podivných skleněných rour. Lucka se po cestě ocitá v různých prostředích knihovny. Navštíví majestátní síni s kamennými zdmi, kterou lemují vozíky plné zpřeházených knih. Dále prochází Kalendářní oddělení, ve kterém Lucka plní první úkol. Zdi jsou plné kalendářů. Uprostřed sálu stojí stůl s nápisem „informační pult“. Z oddělení kalendářů se Lucka přesunuje do kartografie. Cestou prochází přes plošinu, od které se vinula schodiště nahoru i dolů. Prochází velkou čítárnou, míjí dvě místnosti nazvané SMRŠŤOVACÍ PROSTOR a ODSMRŠŤOVACÍ PROSTOR. V oddělení kartografie se po stěnách vzhůru pnuly tisíce map všech možných druhů a typů. Místnost byla ohromná a skoro celou ji zaplňoval globus. Lucka dostala klíč od potrubí. Klíč se houpal na řetízku společně s kovovým přívěskem připomínajícím kostku domina. Potrubím jezdila kovová kapsle, která měla několik malých okének a dvířka po straně. Prostředí knihovny čtenáře překvapí nejen svou velikostí, ale i tím, že během čtení získává různé zajímavé informace. Například zjistí, jaký je nejdelší název města na světě. Tato magická knihovna je kouzelná, čas v ní plyne jinak než v běžné knihovně. V magické knihovně se zdá, že čas plyne dál, ale po návratu do běžné knihovny se čas posune pouze o pár minut. V prostředí magické knihovny je všechno možné, hlavní postava se mohla zmenšovat podle potřeby (záleželo, jaký zrovna v knihovně plnila úkol)

---

⁸² ZENO ALEXANDER. *Magická knihovna*. [online] < <https://www.databazeknih.cz/knihy/magicka-a-knihovna-436230> >

5. Porovnání obrazu knihovny a knihkupectví ve vybraných knihách

Prostředí knihkupectví je v knize *Čarokrásné knihkupectví* popsáno detailně. Kniha je doplněna ilustracemi, které čtenářům lépe přiblíží popsané prostředí. Hlavní hrdinka navštěvuje knihkupectví pravidelně. Děj se neodehrává pouze v knihkupectví, ale i v prostředí domova a školy. Prostředí knihkupectví ukazuje čtenáři, že v knihkupectví nemusí být pouze regály s knihami, ale že tam lze poznávat i nové přátele. Při vstupu do knihkupectví jako první ucítíte vůni skořicových šneků. Naopak prostředí knihovny v knize *Magická knihovna* je popsáno méně detailně. Kniha neobsahuje žádné ilustrace, které by čtenářům lépe přiblížily prostředí. Hlavní hrdinka se ocitne v knihovnickém prostředí jako knihovnice v učení. Čtenář se seznamuje s různými odděleními, které může v knihovně najít. V literárním díle *Čarokrásné knihkupectví* dělá knihkupectví jedinečným prostředím jeho vybavení. Jako příklad lze uvést dětské oddělení, které se nachází na dřevěné galerii. Dětské oddělení je ohraničené a nacházejí se v něm sedací vaky. Mezi další charakteristické vybavení knihkupectví patří zelené křeslo, na kterém rád sedí kocour Gustav. Při vstupu do knihkupectví nás na první pohled zaujme velké zrcadlo neboli pan Král, který mluví, ale slyší jej pouze paní Sovová a Klárka. Čas v knihkupectví se nemění od běžného času. Při odchodu z knihkupectví zůstává podstata lidí, kteří navštívili knihkupectví, stejná, jejich osobnost se nemění. Naopak v literárním díle *Magická knihovna* se na popis veřejné knihovny nezaměřujeme. Veřejná knihovna je zde popsána jako prostor s vysokými dřevěnými regály. V knihovně se objeví brána do jiného světa, do magické knihovny. Čas v magické knihovně je odlišný od běžného času. Průchodem bránou se zdá, že čas plyne dál, ale při návratu zpět je časový rozdíl pár minut. Hlavní dějiště je plné řádu, který se musí dodržovat. Odchodem z magické knihovny se znalosti a tajemství magického světa nevytrácí z paměti hlavní postavy. Prostředí knihovny je jako labyrint různých cest, potrubí i oddělení. Názvy oddělení nesou název podle toho, o jaké knihy se v oddělení jedná (například oddělení Kartografie se zabývá cestováním a najdeme zde cestopisy). Po magické knihovně se lze pohybovat chůzí anebo potrubím.

6. Praktická část

Praktická část bakalářské práce je zpracována formou literárního projektu. Literární projekt je strukturovaný na dvě setkání v rámci čtenářského kroužku. Během realizace projektu bude pracováno s vybranými literárními díly.

Zařízení

Praktická část byla realizována v Základní škole J. A. Komenského v Blatné. Realizace proběhla v zájmovém útvaru školní družiny, ve čtenářském klubu, který vede Bc. Jana Rybová. Čtenářský klub je organizovaný v rámci projektu Společné vzdělávání 2 na ZŠ JAK Blatná. Kroužek navštěvuje 12 žáků od 6–12 let. Setkání probíhá každou středu 13:30–14:30. Cílem čtenářského klubu je motivovat žáky ke čtení a objevovat nové žánry, jež by žáky zaujaly. Pomůcky, které děti potřebují na setkání, jsou desky pro pracovní listy a čtenářský deník, jenž si vedou.

Plán projektu

- Název: Pojd' me poznat knihovnu a knihkupectví
- Věková kategorie: 6–12 let
- Délka projektu: 2 setkání

Cíle rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti

- rozvoj fantazie a představivosti
- vyjádření vlastních pocitů, zážitků
- formulování vlastních myšlenek a nápadů
- utváření pozitivního vztahu dětí k literatuře a prostředí knihovny a knihkupectví
- **Kognitivní cíle**
- dítě je seznámeno s pojmy knihovna a knihkupectví
- dítě reaguje na otázky týkající se obsahu a popisu prostředí knihy
- **Afektivní cíle**
- dítě získá pozitivní vztah k literatuře
- dítě získá pozitivní vztah k návštěvě knihovny či knihkupectví
- **Psychomotorické cíle**
- Osvojení si správného chování v knihovně a knihkupectví

Výukové metody

- **Metoda slovní**
- Práce s textem
- Vysvětlování
- Rozhovor
- **Metoda názorně-demonstrační**

- Předvádění a pozorování
- Práce s obrazem
- **Metoda praktická**
- Napodobování
- Manipulování
- Produkční
- **Formy výuky**
- Hromadná
- Skupinová
- Individuální

1) setkání – seznámení s knihkupectvím

Motivace: na začátku bude dětem vysvětleno, že tato lekce čtenářského kroužku se bude věnovat tématu knihkupectví. V úvodu proběhne s dětmi debata na téma knihkupectví.

Otázky k debatě: Znáte nějaké knihkupectví, které se nachází ve vašem okolí? Víte jak se správně chovat v knihkupectví? Už jste někdy nějaké knihkupectví navštívily? Znáte nějaké knihy, které se odehrávají v knihkupectví? Pedagog dá prostor dětem, aby se k otázkám vyjádřily.

Práce s pracovním listem

Po debatě pedagog dětem převypráví část děje knihy Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád. Během představení bude kniha kolovat mezi dětmi. Následně bude dětem rozdán pracovní list, viz Příloha I.

Část stručného děje: Hlavní hrdinka Klárka má nejlepší kamarádku Lenku. Lenka se musí po rozvodu rodičů odstěhovat s maminkou pryč z města. Vymyslí plán, že se Lenka schová v jejich oblíbeném knihkupectví paní Sovové. Není to ledajaké knihkupectví, protože si zde mohou děti celý den listovat knížkami, snít, vyvádět s rýmujícím kocourem Gustavem a naslouchat moudrému zrcadlu panu Královi. Lenka nakonec musí odjet s maminkou pryč. Klárka je z toho velmi smutná, navíc začíná škola. Opět se bude potkávat ve třídě s Vivi a se Sárkou, které nemají Klárku rády. Do třídy přijde nový kluk Leo. Chce si sednout na volné místo vedle Klárky, to se jí ale vůbec nezamlouvá. To místo přece patří Lence, i když tady není. Jako novou třídní učitelku má paní Růžičkovou, což je paní, která odvedla tatínka od Lenčiny maminky. Klárka po škole navštěvuje knihkupectví. Paní Sovová se ráda rozdělí o oblíbené čokoládové dortíčky. Když se nad osudem knihkupectví stahují mračna, potřebuje i vždy dobře naladěná paní Sovová pomoci. Pan Škrť usiluje o zrcadlo, které chce do svého muzea, a proto podniká proti paní Sovové různé nekalosti.

Cíl aktivity: Prokázat schopnost aplikovat získané informace.

Pomůcky: Pracovní list, pomůcky, tužky

Čas aktivity: 15 minut.

Po vypracování listu pedagog správné odpovědi zobrazí na dataprojektoru. Následuje pohybová aktivita.

Pohybová aktivita

Děti se rozdělí do dvojic. Z pytlíčku si budou tahat papírky s určitým typem chování v knihkupectví, viz Příloha II. Následně budou před ostatními dětmi předvádět scénku určitého chování, ostatní děti hádají, zda je takové chování v knihkupectví správně.

Cíl aktivity: Osvojit si správné chování v knihkupectví

Pomůcky: Pytlík, rozstříhaný pracovní list

Čas aktivity: 10–15 minut

Po pohybové aktivitě bude následovat poslední aktivita tohoto setkání.

Výtvarná aktivita

Pedagog rozdává dětem papíry velikosti A4. Úkolem dětí bude namalovat prostředí knihkupectví, do kterého by se rády vracely zpět. Během aktivity jim bude předčítaná pedagogem první kapitola knihy Čarokrásné knihkupectví.

Cíl aktivity: Rozvoj fantazie

Pomůcky: Papíry A4, kreslicí potřeby (pastelky, fixy, gelové propisky, tužky, gummy, ořezávátka)

Čas aktivity: 25–30 minut

Po těchto aktivitách bude následovat rozloučení s dětmi a zpětná vazba v podobě smajlíků, které děti hodí do připravené krabičky. Podoba a význam smajlíků – viz Příloha III.

2) setkání – Pojděme společně do knihovny

Motivace: Pedagog dětem sdělí, že tato čtenářská lekce se bude zaměřovat na prostředí knihovny. Pedagog si připraví na počítači online stránky městské knihovny. V úvodu pedagog dětem představí online stránky městské knihovny a způsob, jak s nimi pracovat. Také děti seznámí s provozem knihovny. Následovat bude debata.

Otázky k debatě: Kde se nachází městská knihovna? Navštívily jste již někdy knihovnu? Podle čeho jsou řazeny knihy v knihovně? Víte o tom, že existují různé akce, které knihovna pořádá? Navštívily jste někdy nějakou akci, kterou pořádala knihovna? Jaký je rozdíl mezi knihovnou a knihkupectvím?

Pedagog dá dětem prostor k vyjádření.

Půjčování v knihovně

Po debatě si děti vyzkouší půjčování knih v knihovně. Děti se rozdělí do dvou skupin. První skupina budou knihovnice/knihovníci a druhá skupina budou návštěvníci knihovny. Skupina návštěvníků si bude jednotlivě tahat papírky s názvem knihy (viz příloha IV.), kterou následně předají knihovníkovi z první skupiny, který bude právě sedět u počítače a bude hledat danou knihu.

Cíl aktivity: Osvojit si vyhledávání v online katalogu

Pomůcky: Počítač, dataprojektor, papírky s názvy knih

Čas dotace: 10–15 minut

Po této aktivitě bude následovat samostatná práce s pracovním listem.

Pracovní list

Pedagog dětem představí knihu *Magická knihovna* a její stručný děj. Pedagog rozdá dětem pracovní list (viz příloha V.) na téma knihovna.

Část stručného děje: Dílo vypráví o hlavní postavě Lucce, jejíž rodiče jsou velmi zaneprázdnění. Hlídá ji chůva, která se zajímá více o své blaho než o spokojenost Lucky. Lucka se nudí, chůva navštěvuje své kamarády a Lucka musí jezdit všude s ní. Před další návštěvou kamaráda chce chůva navštívit knihovnu, což Lucku rozveselí. Má v plánu utéct do dětského oddělení a půjčit si pár knih. Má ráda knihovny, knížky a vůni starých knih. Při svém hledání dětského oddělení natrefí na oddělení, ve kterém nikdy nebyla. Před ní se objeví dveře, které mají nad vstupem nápis *Vědomost je světlo*. Lucka vstoupí dovnitř a nestačí se divit. Všude vidí knihy a knihovníky. Přejde za ní knihovnice Malachi a okřikne ji, že tady nemá co dělat. Nakonec Lucka složí přísahu a stane se knihovnicí v učení. Dostane jmenovku s nápisem Lucka, čtvrtá asistentka knihovnického učení. Není to však klasická knihovnická práce. První práci má v oddělení kalendářů, kam za ní přijde robot Bendigeidfran, kterého poslal král. Potřebují ve své zemi nutně knihovnici. Neví, jaké je datum. Lucka po rozmluvě s králem a jeho poddanými usoudí, že je 1. březen a domluví se, že již nepotřebují počítač, který by jim každý den ukazoval datum na obloze. Bendigeidfran má Lucku vrátit přenašečem času zpět do oddělení kalendářů. Robot předtím mluvil s nějakou tajemnou dámou, která se představila jako Lucčina nadřízená. Ale byla to dáma, která je spojená se skupinou Temné síly, jež nosí na hlavě buřinku a nemají Lucku rády.

Cíl aktivity: Aplikovat získané informace

Pomůcky: Pracovní list, propisky

Časová dotace: 15 minut

Po vypracování pracovních listů pedagog zobrazí správné odpovědi na tabuli pomocí dataprojektoru. Následně bude pro děti připravena aktivita zaměřená na rozdíly knihovny a knihkupectví.

Rozdíly mezi knihovnou a knihkupectvím

Děti se rozdělí na 4 skupinky po třech, či dvou. Od pedagoga dostanou papír A4. Každá skupinka dostane za úkol napsat co nejvíce rozdílů mezi knihovnou a knihkupectvím. Skupiny budou mít 5 minut na splnění úkolu. Po uplynutí doby si navzájem představí své zadání úkolu a jeho splnění.

Cíl aktivity: Aplikovat získané informace

Pomůcky: Papíry, propisky, zadání úkolu

Časová dotace: 15 minut

Po této aktivitě bude následovat poslední aktivita setkání.

Výtvarná aktivita

Děti mají za úkol si vytvořit průkazku do knihovny. Pedagog rozdá dětem papíry a na volnou lavici před učitelským stůl připraví barevné papíry, nůžky, lepidla, různé tvary a motivy samolepek.

Cíl aktivity: Rozvoj fantazie

Pomůcky: papír, barevné papíry, nůžky, lepidla, samolepky, propisky, pastelky, gelová pera, fixy, předlohu průkazky)

Časová dotace: 20 minut

Po této aktivitě bude následovat rozloučení s dětmi a zpětná vazba v podobě smajlíků, které děti hodí do připravené krabičky. Podoba a význam smajlíků – viz Příloha III.

Realizace praktické části

První setkání na téma knihkupectví se uskutečnilo 02.03.2022. Před příchodem dětí jsem si připravila počítač a dataprojektor. Během setkání bylo přítomno 8 dětí. Děti se posadily do kruhu okolo mě. Seznámení s knihkupectvím začalo kladením otázek, které jsem měla připravené. Nejvíce diskutovaná otázka byla: Znáte nějaké knihy, které se odehrávají v knihkupectví? Děti si navzájem doporučovaly knihy z prostředí knihkupectví.

Po diskusi jsem dětem představila knihu *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád*. Během předčítání částečného děje kniha kolovala mezi dětmi. Dílo znaly z knihovny tři děti. Následně jsem dětem rozdala připravené pracovní listy k vyplnění. Během vyplňování jsem si připravila na počítači správné odpovědi. Poté co měly děti papíry vyplněné jsem jim na data projektoru zobrazila správné odpovědi k prvnímu a druhému úkolu. Odpovědi na třetí úkol si děti přečetly navzájem. V dalším úkolu se děti rozdělily do dvojic a bylo jim vysvětleno, že si budou tahat papírky z pytlíčku a předvádět určitý typ chování a ostatní hádají, zda je toto chování správné. Po tomto úkolu se uskutečnila poslední aktivita, kdy jsem dětem rozdala papíry a dostaly za úkol namalovat, jak by si představovaly knihkupectví, do kterého by se rády vracely. Během této aktivity jsem jim četla první kapitolu z knihy *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád*! Následně jsme si obrázky společně prohlédli. Před rozloučením s dětmi jsem každému rozdala smajlíky dle přílohy III., které následně podle pokynu odevzdaly do připravené krabičky.

Druhé setkání na téma knihovna se uskutečnilo 09.03.2022. Před příchodem dětí jsem si opět připravila počítač a dataprojektor. Na počítači jsem si připravila online stránky Městské knihovny Blatná. Během setkání bylo přítomno 12 dětí. V úvodu lekce jsem dětem sdělila, že dnes se budeme věnovat knihovně. Pomocí dataprojektoru jsem dětem představila nové stránky městské knihovny. Ukázala jsem jim krok po kroku, jak se vyhledává v online katalogu a co jaké značky znamenají. Po ukázce následovala debata, která se uskutečnila opět v kroužku. Nejvíce diskutované otázky byly: Víte o tom, že existují různé akce, které knihovna pořádá? Navštívily jste někdy nějakou akci, kterou pořádala knihovna?

Po debatě si děti vyzkoušely půjčování knih v knihovně. Děti se rozdělily do dvou skupin a následně jsem jim vysvětlila zadání úkolu. Po půjčování knih v knihovně jsem dětem představila knihu *Magická knihovna* při čtení částečného stručného děje kniha kolovala mezi dětmi. Tuto knihu žádné z dětí neznalo. Následně jsem rozdala pracovní listy, které děti samostatně vypracovaly. Správné odpovědi jsem následně zobrazila na tabuli pomocí dataprojektoru. Další úkol se zaměřoval na rozdíl knihovny a knihkupectví. Děti se rozdělily do čtyř skupin po třech a obdržely papír velikosti A4. Následně dostaly za úkol napsat co nejvíce rozdílů mezi knihovnou a knihkupectvím, na vypracování úkolu měly pět minut. Po vypracování si skupinky navzájem přečetly,

jaké rozdíly si pamatují. Poslední aktivitou setkání bylo vytváření průkazky do knihovny. Dětem jsem rozdala papíry a ostatní pomůcky k vytváření jsem položila na volnou lavici. Před začátkem aktivity jsem nechala mezi dětmi kolovat předlohu průkazky, kterou jsem pro ně připravila. Před rozloučením a koncem lekce jsem dětem opět rozdala smajlíky z přílohy III., které podle pokynu odevzdaly do připravené krabičky.

Reflexe

Cílem projektu bylo seznámit děti s prostředím knihkupectví a knihovny a podpořit motivaci ke čtení. Výstupem projektu jsou vytvořené pracovní listy a vytvoření předlohy průkazky do knihovny. Realizace celého projektu probíhala bez komplikací. Projekt byl realizován v zájmovém útvaru školní družiny ve čtenářském klubu. Při prvním setkání se děti seznámily s prostředím knihkupectví. Aktivity, které jsem pro ně připravila, byly splněny v časovém rozmezí kroužku a zúčastnilo se jich 8 dětí. Zpětná vazba pomocí smajlíků proběhla chvalitebně, v krabičce bylo šest zelených smajlíků a dva žluté. Druhého setkání zaměřeného na knihovnu se zúčastnilo 12 dětí. Během setkání se děti seznámily s webovými stránkami městské knihovny Blatná. Aktivity, které jsem pro ně připravila, nebyly splněny v časovém rozmezí kroužku. Během první aktivity, kdy byly děti rozděleny do dvou skupin a zkoušely vyhledávat v online katalogu knihovny, je vyhledávání zaujalo tak, že si následně prohodily role a hledaly si své oblíbené knihy. Poté se pokračovalo v připravených aktivitách. Při poslední aktivitě některým dětem nezbyl dostatek času pro dokončení průkazky do knihovny. Projekt byl zaměřen na čtenářskou gramotnost, porozumění zadaných úkolů a byl doplněn o pohybové a výtvarné činnosti. Během realizace projektu se neobjevil žádný problém. Někdy bylo potřeba více vysvětlit některé aktivity. Celkově projekt hodnotím jako úspěšný. Aktivity, pracovní listy a výtvarná činnost byly úspěšně splněny.

Závěr

Bakalářská práce se věnuje obrazu knihovny a knihkupectví ve vybraných dílech literatury pro děti a mládež a jeho uchopení jako motivačního prvku ve výchově ke čtenářství. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole jsem se věnovala vymezení základních pojmů spojených se čtenářstvím. Představila jsem pojmy čtení, čtenář, četba, čtenářství, čtenářské kompetence, čtenářská dovednost, čtenářská gramotnost a výchova ke čtenářství. Druhá kapitola teoretické části se zabývá dětským čtenářstvím a jeho vývojovými etapami. Navazuje část věnovaná tematice knihovny a knihkupectví zobrazené v literatuře pro děti a mládež, která zahrnuje také přehled vybraných literárních děl s danou tematikou pro děti mladšího a staršího školního věku. Čtvrtá kapitola analyzuje dvě literární díla od Katji Frixe *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* (2018) a Zeny Alexander *Magická knihovna* (2020). Následuje porovnání obrazu knihovny a knihkupectví v těchto vybraných knihách, z nichž je koncipována praktická část. Hlavními prameny, ze kterých jsem čerpala, jsou odborné práce Otakara Chaloupky *Rozvoj dětského čtenářství* (1982), Jiřího Trávnička *Čtete? obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize* (2007), Hany Havlínové *Chci číst jako táta s mámou: Jak se stát čtenářem* (2019) a Jaroslava Tomana *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury* (1992).

Praktická část bakalářské práce je zpracována formou literárního projektu a byla realizována na základní škole J. A. Komenského v Blatné. Realizace projektu proběhla formou dvou setkání ve čtenářském klubu, který spadá do zájmového útvaru školní družiny. Čtenářský klub navštěvuje 12 registrovaných žáků. Setkání probíhá každou středu 13:30–14:30. První setkání proběhlo 02.03.2022 a zúčastnilo se jej 8 dětí. Druhé setkání proběhlo 09.03.2022 a zúčastnilo se jej 12 dětí.

Literární projekt jsem nazvala *Pojďme poznat knihovnu a knihkupectví*. Projekt se uskutečnil formou dvou setkání. Před vytvářením jednotlivých aktivit k setkáním jsem absolvovala schůzku s vedoucí čtenářského klubu Bc. Jaroslavou Rybovou, se kterou jsem probrala, jak vypadají běžné lekce kroužku a jaké možnosti nabízí učebna, ve které kroužek probíhá. Hlavním cílem projektu bylo seznámit účastníky kroužku s prostředím knihkupectví a knihovny a podpořit motivaci ke čtení.

Čtenářské cíle prvního setkání byly následující: seznámení s prostředím knihkupectví, osvojení si správného chování v knihkupectví a rozvoj fantazie a představivosti. Setkání s tematikou knihkupectví se skládalo z diskuse a tří aktivit. Během tohoto setkání se částečně pracovalo s literárním díle *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* (2018). Nejvíce diskutovaná otázka byla, zda děti znají nějaké knihy, které se odehrávají v prostředí knihkupectví. Během diskuse jsem zjistila, že děti většinou navštěvují knihkupectví s rodiči před svými narozeninami, svátkem a Vánoce. Při vytváření první aktivity jsem použila metody slovní, a to vysvětlování a práci s textem. Účastníci pracovali během této aktivity individuálně. Cílem aktivity bylo aplikovat získané informace, které děti získaly během předčítání stručného děje z literárního díla *Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád!* (2018). Cíl aktivity byl naplněn. Během této aktivity jsem zjistila, že u dětí je oblíbená kniha J.K. Rowlingové *Vánoční prasátko* (2021). Další aktivita byla zaměřena na pohyb a měla za cíl osvojení správného chování v knihkupectví. Cíl pohybové aktivity byl splněn, ale děti již před touto aktivitou věděly, jak se správně chovat v knihkupectví. Použila

jsem metodu předvádění a pozorování a forma práce byla hromadná spolupráce. Poslední aktivita prvního setkání byla zaměřena na výtvarnou činnost, při které děti individuálně pracovaly na tom, aby nakreslily prostředí knihkupectví, do něhož by se rády vracely. Při této aktivitě byla použita metoda produkční. Cíle setkání se podařilo splnit, vyjma cíle osvojení si správného chování v knihkupectví, protože tento cíl měly děti již osvojeny, takže jsem jim tento cíl pomohla více upevnit.

Na druhé setkání jsem stanovila tyto čtenářské cíle: seznámit děti s prostředím knihovny a jejími webovými stránkami, podpořit děti v získání pozitivního vztahu k návštěvě knihovny a podpořit rozvoj jejich fantazie a představitosti. Během setkání se částečně pracovalo s literárním dílem *Magická knihovna* (2020). Druhé setkání na téma knihovna se skládalo z diskuse a čtyř aktivit. Před zahájením diskuse a aktivit jsem dětem představila webové stránky městské knihovny a jak s nimi pracovat. Děti tuto ukázkou uvítaly, protože mnoho z nich mělo dříve problém s vyhledáváním v online katalogu knihovny. Nejvíce diskutovanými otázkami byly, zda děti vědí, že existují různé akce, které knihovna pořádá a zda nějakou takovou akci navštívily. Během diskuse jsem postřehla, že nejvíce je u dětí oblíbená akce Noc s Andersenem. Při první aktivitě byla použita metoda názorně-demonstrační, konkrétně metoda instruktáž. Forma práce během aktivity byla skupinová. Cílem bylo osvojit si vyhledávání v online katalogu. Tento cíl se podařilo splnit. Aktivita děti zaujala natolik, že byl překročen časový limit, který jsem předem stanovila pro tuto aktivitu. Druhá aktivita byla realizována formou slovní metody, respektive metodou práce s textem. Cílem bylo aplikovat získané informace, jež děti získaly během předčítání stručného děje literárního díla vybraného pro toto setkání. Každý žák individuálně zvládl aplikovat získané informace. Další aktivita se zaměřovala na rozdíly knihovny a knihkupectví. Při této aktivitě se děti rozdělily do skupinek. Během aktivity jsem použila metodu vysvětlování a produkční. Aktivita měla za cíl aplikovat získané informace během diskuse. Cíl byl naplněn. Poslední aktivita setkání byla zaměřena na výtvarnou činnost, při které měly děti za úkol individuálně pracovat na tom, aby si vytvořily vlastní průkazku do knihovny. Při této aktivitě byla použita metoda produkční. Cíle druhého setkání se podařilo splnit.

Cíl literárního projektu, který jsem si zvolila, se podařilo naplnit a uskutečnění projektu proběhlo bez komplikací. Avšak při příští realizaci projektu bych měla lépe rozvrhnout čas, aby se všechny aktivity mohly splnit v časovém harmonogramu daného setkání. Výstupem literárního projektu jsou vytvořené pracovní listy a předloha průkazky do knihovny.

Cíl, který jsem stanovila na začátku bakalářské práce, se podařilo splnit. U dětí jsem podpořila větší zájem navštěvovat místní knihovnu. Při psaní bakalářské práce jsem získala mnoho nových teoretických informací, zaujala mne výchova ke čtení a její možnosti ovlivňování budoucího čtenáře. Při realizaci praktické části jsem vyzkoušela práci s dětmi z pozice vedoucího zájmového útvaru. Věřím, že získané teoretické a praktické znalosti dále v budoucnu ještě využiji ve svém budoucím povolání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

ALEXANDER, Zeno. *Magická knihovna*. 1. vyd. Praha: Bambook, 2020. ISBN 978-80-271-2284-4.

ČERNÁ, Olga. *Čtení není žádná nuda: náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0720-7.

FRIXE, Katja. *Čarokrásné knihkupectví. Kámoškami napořád!*. Vyd. 1. Praha: Euromedia, 2018. Pikola. ISBN 978-80-7617-026-1.

HAVLÍNOVÁ, Hana. *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*. Vydání 1. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0743-8.,

CHALOUPKA, Otakar. *Horizonty čtenářství: (aktivita, proměnlivost a výchova čtenářství pubescentního dítěte)*. Praha: Albatros, 1971. ISBN neuvedeno

CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1982. ISBN neuvedeno

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86898-01-6.

LEPILOVÁ, Květuše. *Cesty ke čtenářství: vyprávějte si s námi!*. 1. vyd. Brno: Edika, 2014. ISBN 978-80-266-0112-8.

MACURA, V. a kol. *Průvodce po světové literární teorii 20. století*. Vyd. 1. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-848-2.

PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

ŠVRČKOVÁ, Marie. *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti: výzkumná analýza a popis soudobého stavu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7464-020-9.,

TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. Vyd. 1. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 1992. ISBN 80-7040-055-2.,

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize: (2007)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011. ISBN 978-80-7294-515-3.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. 1. vyd. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-256-6.,

URBANOVÁ, S. a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9.

VÁŠOVÁ, Lidmila. *Čtenáři a uživatelé informací: (Základy psychologie a pedagogiky čtenáře)*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. ISBN neuvedeno

VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, L. *Dětské čtenářství a prvky, které jej ovlivňují*. 1. vyd. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-36-7.

VLAŠÍN, Š. a kol *Slovník literární teorie*. Vyd. 1. V Praze: Československý spisovatel, 1977, ISBN neuvedeno

Zákon č. 257/2001 Sb. Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) § 2 ve znění platném k 01.07.2017

NEPUBLIKOVANÉ ZDROJE

Baarová, I. *VÝCHOVA KE ČTENÁŘSTVÍ Metodická příručka pro učitele*, nepublikovaný rukopis

DUCHAŇOVÁ, Z. *Výchova ke čtenářství jako nezbytná součást všeobecného vzdělávání a rozvoje osobnosti*. Zlín. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Sýkora, Petr

KOPŘIVOVÁ, Š. *Knihovny v Dačicích a okolí a jejich vliv na volný čas dětí a mládeže*. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.,

PAVLÍČKOVÁ, K. *Pročtenářsky orientované působení vybraných knihoven v ČR*, České Budějovice, 2020. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

PROGRAM INFORMAČNÍ A ČTENÁŘSKÁ VÝCHOVA, Základní škola Kovářov, nepublikovaný rukopis

RAJDLOVÁ, I. *Problematika dětského čtenářství a aktivity na jeho podporu*. Brno, 2006 Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Iluše Cejpková.

Elektronické zdroje

Československá bibliografická databáze knih [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/>

Čtenářství [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/yxwhn/3-ctenarstvi.pdf>

Kámoškami napořád! [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/carokrasne-knihkupectvi-kamoskami-naporad-393978>

Katja Frixe [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.lovelybooks.de/autor/Katja-Frixe/>

Knihkupectví. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Knihkupectv%C3%AD>

Magická knihovna [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/magicka-knihovna-436230>

Mezinárodní šetření PISA 2018 [online]. 2018. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2018_narodni_zprava.pdf

O šetření PIRLS [online]. In: . [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Mezinarodni-setreni/PIRLS/O-setreni-PIRLS>

Systém knihoven v ČR [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z:
<http://archiv.knihovny.cz/co-to-je-knihovna/system-knihoven-v-cr>

Stephen Messer. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA):
Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-02-14]. Dostupné z:
https://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_Messer

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA I. Pracovní list k prvnímu setkání
- PŘÍLOHA II. Chování v knihkupectví
- PŘÍLOHA III. Zpětné hodnocení
- PŘÍLOHA IV. Seznam knih
- PŘÍLOHA V. Pracovní list k druhému setkání
- PŘÍLOHA VI. Ukázka vypracovaného listu z prvnímu setkání
- PŘÍLOHA VII. Ukázka výtvarné aktivity z prvního setkání

Poznáváme Čarokrásné knihkupectví

Vítám Vás děti u mě v knihkupectví jmenuji se paní .....

1) Vyplňte křížovku. (Tajenku tvoří žlutě označená políčka.)

1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				
6.																				

- 1) Píšu knihy, jaké mám povolání?
- 2) Knihy se dělí na části, kterým se říká?
- 3) Knihkupectví, kde se prodávají staré knihy, se jmenuje?
- 4) Knihy si vybírám podle...?
- 5) Kdo nám prodá v knihkupectví knihy?
- 6) Co používám k tomu, abych věděla, kde jsem přestala číst?

2) Hádej kdo jsem

- 1) Rád mluvím ve verších a moje oblíbené místo je v zeleném křesle.
Jsem .....
- 2) Stojím na nejlepším místě v knihkupectví. Jsem hodně starý.
Jsem .....
- 3) Moje nejoblíbenější místo je Čarokrásné knihkupectví. Moje nejlepší kamarádka je Lenka.
Jsem .....
- 4) Chci získat do svého muzea starodávné zrcadlo. Nemám rád paní Sovovou.
Jsem .....
- 5) Mám ráda čokoládové dortíky. Slyším mluvit Pana Krále a Gustava.
Jsem .....

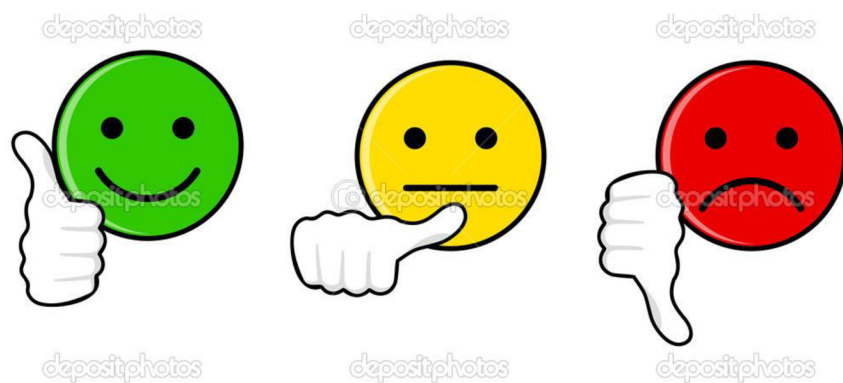
3) V mém knihkupectví pořádám den převleků. Napiš mi, za jakou oblíbenou postavu z knihy by ses převlékl/a a proč?

(Správné odpovědi: **1) Křížovka:** 1) spisovatel 2) kapitoly 3) antikvariát 4) obálky 5) prodavačka 6) záložka; **2) Hádej kdo jsem:** 1) kocour Gustav 2) zrcadlo Pan král 3) Klárka 4) Pan Škrt 5) Paní Sovová)

PŘÍLOHA II. CHOVÁNÍ V KNIHKUPECTVÍ

<p>Malý chlapec si vezme knihu z regálu a začne si ji strkat do pusy. Prodavačka jen s úsměv zakroučí hlavou a dál se věnuje mamince chlapce.</p>	<p>Z: Máte tady bezpečnostní kamery? P: Ano máme proč? Vytáhne knihu z pod bundy dá jí na pult a říká: Tak já si ji teda budu muset koupit no.</p>
<p>Z: Dobrý den chtěl bych si koupit knihu ale v regálu ji nemohu najít pomůžete mi prosím? Prodavačka: Dobrý den jistě o jakou knihu se jedná? Z: O knihu Škola dobra a zla. P: Tak tu najdete támhle v oddělení pro děti ve třetí polici. Z: Děkuji</p>	<p>Z: Dobrý den je možné si knihu jen půjčit a po přečtení ji zase vrátit? P: Promiňte tohle je knihkupectví a ne knihovna. Z: Aha takže nemůže děkuji na shledanou.</p>
<p>Holčička začne lézt na regál a říká: Ach jo já tam snad nedosáhnu. P: Počkej pomůžu ti. Po regálech se nesmí lézt víš o tom? H: Ano vím omlouvám se. Podala byste mi prosím knihu Nikdyš?</p>	<p>Parta kluků přijde do knihkupectví s občerstvením a sednou si na zem vedle regálu. Prodavačka: Promiňte, ale tohle není místo kde můžete sedět a jíst. Chlapec: Ale nám je zima a čekáme na autobus. P: Je mi líto ale tohle není čekárna prosím odejdete.</p>

PŘÍLOHA III. ZPĚTNÉ HODNOCENÍ

Obrázek I.

Zelený smajlík = Dnešní hodina se mi líbila.

Žlutý smajlík = Mohlo by to být lepší

Červený smajlík = Tato hodina se mi nelíbila.

PŘÍLOHA IV. SEZNAM KNIH

Zeno Alexander – Magická knihovna	Klára Smolíková – Knihožrouti: Kam zmizela školní knihovna?
Katja Frixeová – Čarokrásné knihkupectví: Kámoškami napořád	Eva Dolejšová – Tajemství jedné knihovny aneb Ze života knižních skřítků
Ashley Schumacherová Všechny stránky Amélie	Iginio Straffi – Eldořina kouzelná knihovna
Dori Hillestad Butler – Strašidelná knihovna: Ztracený duch	Lin Rina – Kroniky prachu
Genevieve Cogman – Neviditelná knihovna	Klaus Hagerup – Dívka, která chtěla zachránit knížky

PŘÍLOHA V. PRACOVNÍ LIST K DRUHÉMU SETKÁNÍ

1) Rébus

Najdi slovo mezi písmenky

- 1) mmmmmkMMMMnmmmmmmIMMMMMMhmmmmmmAmmmmm
- 2) bbbbčBBBBBtbbbbebbNBBBBBBBábbbbbbřBBBBBBBBBB
- 3) sssssKSSSSSSSSSSSnssssiSSSSSSShSSSSSSoSSSSVsssnssssSssiSSSScsssseSSSSssSS
- 4) GGGpgggŮGGGgGjgggčGGGoGggggvGGGGgáGGNGGígggkGGGngggiGGGh
- 5) HhhzhHHHHÁhhhhIHHHHOhhhhžHHHHKhhhhha

2) Spoj správně věty

1) Lucka	a) nosí na hlavě buřinky
2) Robot Bendigeidfran	b) nemají rády knihy
3) Temné síly	c) je knihovnice v učení.
4) Temné síly	d) potřebuje od Lucky pomoc

3) Vybarvi správné chování v knihovně

(Správné odpovědi: 1) Rébus 1) KNIHA 2) ČTENÍ 3) KNIHOVNICE 4) PŮJČOVÁNÍ KNIH 5) ZÁLOŽKA; 2) Spoj správně věty: 1C, 2D, 3A, 4B)

PŘÍLOHA VI. Ukázka vypracovaného listu z prvnímu setkání

Poznáváme Čarokrásné knihkupectví

Vítám Vás děti u mě v knihkupectví jmenuji se paní SOVKOVA.....

1) Vyplňte křížovku. (Tajenku tvoří žlutě označená políčka.)

1.	S	P	I	S	O	V	A	T	E	K
2.	K	A	P	I	T	O	L	Y		
3.	A	N	I	K	V	A	R	I	A	T
4.	O	B	A	L	K	Y				
5.	P	R	O	D	A	V	Ā	Č	K	A
6.	Z	A	L	O	Z	K	A			

1) Píšu knihy, jaké mám povolání?
 2) Knihy se dělí na části, kterým se říká?
 3) Knihkupectví, kde se prodávají staré knihy, se jmenuje?
 4) Knihy si vybírám podle...?
 5) Kdo nám prodá v knihkupectví knihy?
 6) Co používám k tomu, abych věděla, kde jsem přestala číst?

2) Hádej kdo jsem

1) Rád mluvím ve verších a moje oblíbené místo je v zeleném křesle.
 Jsem GUSTAV.....

2) Stojím na nejlepším místě v knihkupectví. Jsem hodně starý.
 Jsem ZRCADLO PAN KRÁLE

3) Moje nejoblíbenější místo je Čarokrásné knihkupectví. Moje nejlepší kamarádka je Lenka.
 Jsem KLÁRKA.....

4) Chci získat do svého muzea starodávné zrcadlo. Nemám rád paní Sovovou.
 Jsem SART.....

5) Mám ráda čokoládové dortíky. Slyším mluvit Pana Krále a Gustava.
 Jsem PANI SOVKOVA.....

3) V mém knihkupectví pořádám den převleků. Napiš mi, za jakou oblíbenou postavu z knihy by ses převlékl/a a proč?

PŘEVLEKLA BYCH SE ZA HERMIONU Z HARRYHO POTTERA.
 PROTOŽE MÁ RÁDA KNIHY JAKO JÁ.

PŘÍLOHA VII. Ukázka výtvarné aktivity z prvního setkání

ABSTRAKT

HRANIČKOVÁ, P. Obraz knihovny a knihkupectví v literatuře pro děti a mládež jako motivační prvek výchovy ke čtenářství. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce H. Zbudilová.

Klíčová slova: literární výchova ve volném čase, děti a mládež, projekt, díla, čtenářství, knihovna, knihkupectví

Cílem bakalářské práce je podpořit zájem dětí a mládeže o knihy, čtení a seznámit je s prostředím knihovny a knihkupectví. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezuje základní pojmy spojené se čtenářstvím, popis dětského čtenářství a jeho etapy, představení literárních děl vydaných za posledních pět let na téma knihovna či knihkupectví. Obsahuje rozbor dvou vybraných literárních děl a porovnání rozdílů mezi knihovnou a knihkupectvím ve vybraných knihách. Praktická část spočívá v tvorbě literárního projektu. Obsahuje jeho ověření v praxi a reflexi.

ABSTRACT

The image of the library and bookstore in literature for children and youth as a motivational element of education for reading.

Key words: leisure time literary education, children and youth, project, works, readership, library, bookstore

The aim of the bachelor thesis is to support the interest of children and youth in books, reading and to acquaint them with the environment of the library and bookstore. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic concepts associated with reading, a description of children's reading and its stages, the presentation of literary works published in the last five years on the topic of library or bookstore. It contains analyzes of two selected literary works and a comparison of the differences between the library and the bookstore in selected books. The practical part consists in creating a literary project. It contains its verification in practice and reflection.